

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Bakalářská práce

2019

Kristýna Háčková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

**Životní styl českých singles: zaměření na
sexuální a intimní vztahy**

Bakalářská práce

Autor práce: Kristýna Háčková

Studijní program: Sociologie

Vedoucí práce: Mgr. Michal Kotík

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10.5.2019

Kristýna Háčková

Bibliografický záznam

HÁČKOVÁ, Kristýna. *Životní styl českých singles: zaměření na sexuální a intimní vztahy*. Praha, 2019. 72 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Michal Kotík.

Rozsah práce: 131 147 znaků

Abstrakt

Tato práce se věnuje životnímu stylu českých singles se zvláštním zaměřením na jejich sexuální a intimní vztahy. Jedná se o kvalitativní výzkum zkoumající biografie lidí, kteří sami sebe definují jako singles. Cílem této práce je podat stručný obraz jejich životního stylu a blíže prozkoumat sexuální a intimní vztahy, které singles navazují. Výzkum se opírá především o práci Anthonyho Giddense z hlediska sexuality a o Lynn Jamieson v rámci popisování intimacy. Pomocí hloubkových kvalitativních rozhovorů autorka zjišťovala atributy singles života a životní motivace svých informátorů ve vztahu k singlovství – jak se do stavu singles dostali, proč v tomto životní stylu setrvávají, zdali je singlovství přechodným stadiem nebo dlouhodobou vyhlídkou. Speciálního zaměření se dostalo sexuálním a intimním vztahům – jaké vztahy singles navazují, jak je v nich prožívaná sexualita a intimita a zdali a jaké morální a genderové otázky v těchto vztazích vyvstávají. Zjištění této práce se týká právě popisu atributů single životního stylu a identifikace jejich životních motivací. Hlavním zjištěním je pak charakteristika šesti typů sexuálních vztahů, jejich vnitřních struktur a způsob prožívané sexuality a sdílení intimacy. V neposlední řadě autorka vysvětluje problematiku objevujících se morálních dilemat sexuality a genderových stereotypů.

Klíčová slova

singles, gender, intimita, životní styl, sexualita

Abstract

This dissertation studies the lifestyles of Czech singles with special attention being paid to their sexual and intimate relationships. This is a qualitative research examining the biography of people who define themselves as singles and the aim of which is to briefly illustrate their lifestyle and to take a closer look at the sexual and intimate relationships that they form. This research is supported by the work of Anthony Giddens on sexuality and of Lynn Jamieson on describing intimacy. Aided by deep qualitative talks, the author was looking to find the attributes of a single life and the life motivations of her research subjects with regard to a life as a single person – how did they become single and why do they continue with this lifestyle, is it a temporary state or intended to become a long term prospect. Special attention was paid to sexual and intimate relationships – what types of relationships singles form, how is sexuality and intimacy handled in these relationships, does it raise moral and gender questions and if so, which? The result of this work is primarily describing the attributes of the single lifestyle and identification of their life motivations. The main finding is the characterisation of six types of sexual relationships, their internal structure and the method of experiencing such sexuality and shared intimacy. The author further explains the social dilemmas that arise from sexuality and gender stereotypes.

Keywords

singles, gender, intimacy, lifestyle, sexuality

Title

Lifestyle of Czech singles with special attention to their sexual and intimate relationships

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu této práce, Mgr. Michalovi Kotíkovi, za jeho odborné vedení, ochotu, trpělivost a energii věnovanou do společných konzultací. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Barboře Spalové, Ph.D. za cenné rady a podnětné připomínky v rámci bakalářského semináře.

Obsah

Úvod	3
1. Teoretická část	5
1.1. Fenomén singles	5
1.1.1. Singles jako životní styl	5
1.1.2. Sociologická typologie singles	7
1.1.2.1. Dobrovolnost a životní motivace	7
1.1.2.2. Sami, ale ne úplně	8
1.2. Historické příčiny vzniku singles	11
1.2.1. Gender a proměny sexuality	12
1.2.2. Intimita a její proměny	13
1.1. Vznik fenoménu v českém prostředí	14
2. Metodologie	17
2.1. Výzkumná otázka	17
2.2. Metody vytváření dat	18
2.3. Okolnosti vytváření dat	18
2.4. Výzkumný terén	18
2.5. Metody analýzy dat	19
2.6. Etika výzkumu	20
2.7. Limity výzkumu	21
2.8. Profil výzkumných partnerů	21
3. Analýza vytvořených dat	25
3.1. Životní styl singles	25
3.1.1. Proč jsme single	25
3.1.2. Životní motivace	26
3.1.3. Kariéra a seberealizace	28
3.1.4. Volný čas	29
3.1.5. Randění	29
3.1.6. Atribut svobody a volnosti	30
3.1.7. Pocit osamění	31

3.2.	Sexualita a intimita: vztahová typologie.....	32
3.2.1.	Kamarád taky rád.....	32
3.2.2.	„Jednorázovky“	37
3.2.3.	Vztah na dálku.....	42
3.2.4.	Vztah s „EX“ a vztah se zadaným mužem/zadanou ženou.....	43
3.2.5.	„Jednostranný vztah“	44
3.2.6.	„Doufám, že z toho bude vztah“ - sex	46
3.3.	Další způsoby prožívání sexuality a intimita v nesexuálních vztazích	48
3.4.	Moralita sexuálních a intimních vztahů.....	49
3.5.	Genderové stereotypy ve vnímání sexuality a intimity.....	51
4.	Závěry analýzy a diskuse	54
4.1.	Životní styl singles.....	54
4.2.	Sexualita a intimita: vztahový typologie	55
4.3.	Další způsoby prožívání sexuality a intimita v nesexuálních vztazích	57
4.4.	Moralita sexuálních a intimních vztahů.....	57
4.5.	Genderové stereotypy ve vnímání sexuality a intimity.....	58
4.6.	Vztah motivací singles a sexuálních vztahů	59
4.7.	Návrh na další zkoumání	59
	Závěrečné shrnutí.....	61
	Summary.....	62
	Použitá literatura	64
	Přílohy	68

Úvod

Události roku 1989 nepřinesly nový start pouze politickému a ekonomickému systému, současně s tím přišel závan čistého větru pro kulturní a sociální život každého z nás. Možnost cestovat, studovat, zaměřit se na budování své kariéry, věnovat se koníčkům a plnění svých snů, rozvoji vlastní osobnosti. To vše je znakem porevolučního období. Všechny tyto nové a lákavé možnosti se zasadily o proměnu sociálního života jednotlivců a vznik fenoménu singles. Téměř třetina obyvatel české republiky nyní žije sama, bez partnera. Počet mladých lidí vstupujících do manželství klesá, rozvodovost stoupá a rodičovství se oddaluje. Navíc dochází k nárůstu svobodných matek a nových forem partnerského soužití, jako třeba „kohabitace“ nebo „living apart together“, tedy odděleně, ale spolu. Nemanželské a nepartnerské typy vztahů jsou jedním z témat, na které jsem se ve své práci rozhodla zaměřit.

Toto téma jsem si zvolila především z toho důvodu, že se v mé rodině i okolí blízkých přátel rozmohl tento „životní styl“, který mě začal fascinovat. Já sama jsem se v tomto stavu po ukončení dvouletého vztahu ocitla a zakusila tak něco málo ze singl života. Když je člověk v páru, se svými kamarády a kamarádkami usedáme nad skleničkou vína a hovoříme o svých partnerech či partnerkách a převážně o životě ve dvou. Když jsem se začala více stýkat se svými nezadanými přáteli, uvědomila jsem si, že spektrum našeho hovoru bylo značně pestřejší, mimo klasických témat školy a práce jsme probírali politiku, cestování, akce v okolí, kam zajet, co dělat, kde se pobavit. Se značným překvapením jsem navíc zjistila, že téměř stejně intenzivně jako se zadanými kamarádkami, jsme se singles přáteli řešili vztahy, které navazujeme. V tomto případě se však jedná o mnoho různých druhů převážně intimních či sexuálních vztahů. Sama jsem několik takových vztahů navázala a dostala se do situací, které by pro mě dříve byli opovržením hodné. Projevy sexuality jako single ženy mi náhle přišly mnohem složitější nežli v partnerském vztahu. Kde partnera, se kterým mohu uspokojit své sexuální potřeby a touhy najít? Jaký vztah s tímto mužem mám udržovat? Co od tohoto „vztahu“ vlastně můžu očekávat? Co si o těchto „vztazích“ bude myslet mé okolí? Tyto a další otázky zaplavovaly mou mysl, a proto jsem se rozhodla zjistit, jak to mají singles kolem mě. Na příkladech ze svého blízkého okolí se snažím přijít na to, jaká je sexualita lidí, kteří jsou sami – jaké vztahy navazují, jak v nich uplatňují svou intimitu a sexualitu, jaké struktury tyto vztahy obsahují a jaké otázky a dilemata se s nimi pojí. Zároveň mě zajímá, jaká je moralita těchto vztahů a zdali se ukáže odlišnost ženské a

mužské sexuality. Mimo jiné se zaměřím na singlovství jako životní styl trochu komplexněji a pokusím se odhalit motivace lidí pro život v singlu a na jejich plány do budoucna. Tato práce by měla sloužit jako náhled do života a sexuality mých single výzkumných partnerů.

Původním tématem bakalářské práce mělo být Každodenní vyjednávání párové intimity u singles. Po zahájení výzkumu a provedení pilotních rozhovorů se však objevilo významnější téma sexuality v životě singles. Proto jsem se rozhodla původní záměr práce pozměnit a zaměřit se zejména na prožívanou sexualitu a sexuální vztahy a až poté na intimitu, která je v těchto vztazích pociťována.

1. Teoretická část

1.1. Fenomén singles

Fenomén singles, jehož počátky se datují v 60. a 70. letech 20. století v západních zemích, je nyní u nás. S revolučním rokem 1989 přišla změna, která se zapříčinila o převrat v každé sféře lidského života, toho intimního nevyjímaje. Díky otevřeným hranicím, možnosti cestovat a ekonomické nezávislosti vzrostla vlna individualismu, která se mimo jiné zapříčinila o nárůst počtu samostatných nesezdaných jedinců. V následujících kapitolách se zaměřím na to, kdo tito singles vlastně jsou, jak jsou klasifikováni a v neposední řadě jak a kde tento fenomén vznikl a jak se rozšířil na našem území.

1.1.1. Singles jako životní styl

Pojem singles, který je převzatý z angličtiny, si stále nenašel své synonymum v českém prostředí. Nejblíže by k tomu však mohlo být označení „svobodní“, „nezadaní“ nebo „bez partnera“. Samotná definice singles je velmi obtížná a různí se v závislosti pohledu autora na důležitost životního stavu, samostatného bydlení, dobrovolnosti singlovství, věku či životních motivacích. Mnoho zahraničních i českých sociologů, kteří se fenoménu singles věnovali, u nás například Tomášek nebo Radimská, se tento pojem snažili definovat a termín singles tak získal mnoho různých podob.

Při snaze definovat singles autoři zároveň popisují jejich životní styl. Dalším způsobem, jak pojmut definici singles, je vycházet z obsahu samotného pojmenování single – „bez partnera/ nezadaní/ svobodní“. Jednu ze základních definic pojmu singles zohledňujících jeho význam podal Jandourek: „*Pojem singles označuje jedince, kteří nechtějí vstoupit do manželství, protože jim život o samotě v zásadě vyhovuje. Motivací je především větší možnost věnovat se kariéře, osobním zálibám, možnost vstupovat do více sexuálních vztahů.*“ [Jandourek 2007: 23]. Z tohoto můžeme chápat pojetí singlovství jako životní styl, zaměřený na osobní rozvoj a seberealizaci. Podobnou definicí přispívá i Tomášek s Radimskou, kteří popisují singles jako: „*relativně mladí lidé mezi 25 až 40 lety, kteří se více méně dobrovolně rozhodli žít po delší dobu bez*

partnera proto, aby mohli rozvíjet jiné než rodinné životní strategie [Radimská, Tomášek 2003:10].

Singles bývají definováni na základě svého specifického životního stylu. Společné jmenovatele, které autoři popisu singles pozorují, je dobrovolnost či alespoň částečná dobrovolnost singlovství a zaměření se single aktérů na jejich kariéru, koníčky a rozvoj alternativních intimních vztahů. Tomuto životnímu stylu odpovídají příběhy populárních sitcomů *Přátelé*, *Sex ve městě* [Tomášek 2006: 81] nebo *Jak jsem poznal vaši matku*. Hlavními hrdiny jsou zde mladí lidé žijící své běžné či méně běžné životy, kteří vstupují do celé řady sexuálních vztahů. Kultovní seriál *Sex ve městě* beze sporu oslovil nejednu ženu nebo muže. Příběhy profesně úspěšné spisovatelky a sloupačky, právničky, PR manažerky a obchodnice s uměním, které budují své kariéry, užívají si společenského a kulturního života a navazující velkou řadu intimních vztahů se mohou zdát směšné a nereálné, avšak velmi dobře reflektují změny, kterými společnost v poledních desetiletích prochází [Tomášek 2006: 81].

Někteří autoři se však shodují na tom, že singlovství nemusí být trvalým životním stylem, a tudíž dospěli k přesvědčení, že stav single je pouze přechodová fáze před vstupem do manželství či trvalého partnerského soužití – například kohabitace. Podle Iva Možného je singlovství právě takovouto přechodovou fází, která se ovšem díky ekonomické nezávislosti a soběstačnosti mladých lidí může protáhnout na několik let či se stát definitivním stadiem [Možný 2006: 182]. S myšlenkou oddalování rodinného života a protahováním mládí až do let dospělosti přišli už dávno zahraniční sociologové. Studie socioložek Heath a Cleaver ukázala, že životní trendy ve Velké Británii měli celkově vliv na nové uspořádání domácností, které tvořili nezadaní absolventi a mladí dospělí. Heath a Cleaver označily tuto zcela novou životní fázi jako „late adolescence“, „young adulthood“ nebo „post-adolescence“ [Heath a Cleaver v Tomášek 2006: 179]. Do této skupiny se řadí zejména dvacetiletí a třicetiletí lidé, kteří nenaplňují jeden z hlavních určujících ukazatelů dospělosti – a to zakládání vlastní rodiny [Tomášek 2006: 82].

Celkově se autoři shodují na tom, že je singlovství určitým životním stylem, ať už trvalým, nebo přechodným. Tento styl (a tato skupina celkově) se vyznačuje zaměřením se na svou kariéru, koníčky a seberealizaci. Singles žijí dlouhodobě sami, avšak ne

úplně, protože navazují však řadu různých vztahů, prostřednictvím nich je uplatňována jejich intimita a sexualita.

1.1.2. Sociologická typologie singles

Stejně jako je složité stanovit samotnou definici pojmu singles, tak je složitá i jeho typologie. Kdo vlastně jsou ti singles a kdo do této skupiny patří, tomu se v českém prostředí věnovala Marcela Linková a Tomášek. Ze zahraničních publikací se o tom můžeme dočíst v práci Petera Steina, Arthura Sosthaka nebo Roberta Staplese.

1.1.2.1. Dobrovolnost a životní motivace

Jednu z prvních typologií singles ustanovil na přelomu 80. a 90. let zmiňovaný Peter Stein, jehož typologie je postavena na dobrovolnosti/ nedobrovolnosti a aspektu času. Singles rozdělil do následujících čtyř kategorií [Stein 1981: 10-12]:

- *Dobrovolně dočasní (Voluntary temporary singles)* – do této skupiny patří jedinci, kteří z dlouhodobého hlediska počítají s navázáním manželství, avšak svůj život prozatím podřizují studijní či profesní seberealizaci nebo svým koníčkům, které jsou dle nich s manželstvím neslučitelné.
- *Dobrovolně stabilní (Voluntary stable singles)* – to jsou lidé, kteří si zvolili život bez partnera dobrovolně a nepočítají s tím, že by vstoupili do manželství nebo navázali partnerský vztah. Z velké části tuto skupinu tvoří lidé, kteří žijí život zasvěcený Bohu.
- *Nedobrovolně dočasní (Involuntary temporary singles)* – sem se řadí lidé, kteří jsou bez partnera nedobrovolně, například z důvodu ukončení předešlého vztahu, avšak partnerský život a partnera nadále vyhledávají.
- *Nedobrovolně stabilní (Involuntary stable singles)* – jedná se o lidi, kteří se ocitli sami a již nemohou nebo nechtějí navázat další partnerský vztah. Mohou sem patřit lidé, kteří po neúspěšném vztahu či manželství rezignovali a odmítají vstoupit do dalšího partnerského vztahu, nebo lidé (zpravidla starší), kteří ovdověli a taktéž nemají zájem o navázání nového vztahu.

S typologií postavenou na podobných principech dobrovolnosti a nedobrovolnosti přišel v 80. letech Arthur Shostak, který stejně jako Stein stanovuje 4 kategorie [Shostak 1987: 108]:

- *Rozpolcení (Ambivalents)* – do této kategorie zapadají jedinci, kteří prozatím nemají zájem o navázání vážného partnerského vztahu, do budoucna ovšem s takovým vztahem počítají. Stejně jako ve Steinově kategorii *Dobrovolně dočasní singles* zde hraje velkou roli zaměření se na studium, budování kariéry či navazování různých alternativních vztahů.
- *Toužící (Wishfuls)* – tuto skupinu tvoří lidé toužící po vztahu, avšak jsou ve svém hledání neúspěšní, což je zdrojem jejich frustrace a nespokojenosti ve stavu single.
- *Odhodlaní (Resolved)* – to jsou lidé, kteří berou singlovství jako životní styl a jsou odhodlaní setrvat sami, bez partnera i v dlouhodobém výhledu. Typické je čerpání výhod single života, jako je svoboda a seberealizace.
- *Politovánihodní (Regretfuls)* – sem patří dlouhodobě nezadaní jedinci, kteří neúspěšně hledají či hledali svého životního partnera. Tito lidé bývají velmi často zoufalí a již rezignovaní na vztahy.

1.1.2.2. Sami, ale ne úplně

Typologii singles jsem rozdělila do dvou oddílů z toho důvodu, že se první typologie zaměřuje především na dobrovolnost či nedobrovolnost singlovství a jejich rodinné plány do budoucna. Následující typologie však v sobě nesou členění na základě vztahovosti, které nám konečně předesílá, že singles, jakožto skupina definována jako lidé žijící „sami“, nebo „bez partnera“, vlastně úplně tak sami žít (nebo být) nemusejí.

S další typologií tak přichází v roce 1981 Robert Staples, kterou ustanovil na základě své práce o afroamerických single mužích a ženách. Jak jsem již nastínila, na rozdíl od předchozích kolegů se jeho typologie nezaměřuje na dichotomii dobrovolnosti/nedobrovolnosti, ale na různé typy alternativních vztahů, do kterých lidé vstupují. Celkově Staples rozlišil tyto kategorie [Staples 1981 v Tomášek 2006: 100]:

- *Bez závazků/ Volně proplouvající (Free-floating unattached)* – do této skupiny spadají lidé, kteří nemají žádné závazky nebo dlouhodobé vztahy a preferují nezávazné schůzky.
- *Otevřený vztah (Open-couple relationship)* – jedná se o typ partnerského vztahu, ve kterém mají partneři sjednanou jistou volnost a mohou navazovat další sexuální nebo intimní vztahy.
- *Uzavřený vztah (Close-couple relationship)* – jde o trvalý partnerský vztah, při němž se předpokládá věrnost a oddanost obou partnerů.
- *Singles v jedné domácnosti (Committed singles)* – to jsou single jedinci, kteří žijí ve společné domácnosti, ale nemusejí spolu mít žádný romantický vztah.
- *Solitér (Accomodalist)* – jedinec žijící sám ve své domácnosti. Tento styl života je typický zejména pro starší ovdovělé lidi.

V českém prostředí se na počátku 21. století věnuje fenoménu *singles* Marcela Linková, která určila v článku *Singles: Životní styl, nebo z nouze ctnost?* tři jejich hlavní kategorie. Její typologie zohledňuje jak dobrovolnost či nedobrovolnost singlovství, časové hledisko, tak i nové alternativní vztahy [Linková 2002: 46]:

- *Společně, ale každý zvlášť (Together but apart)* – tento druh vztahu se poprvé objevil v západní Evropě. Na podkladech výzkumu *Mladí 1997* se ukázalo, že mladí lidé se čím dál více zaměřují na naplnění svých koníčků či kariérních snů, a rodinný život pro ně není atraktivním životním stylem. Vyšlo však najevo, že s přibývajícím věkem často dochází k značnému upuštění od tohoto životního stylu a singl jedinci si najdou stálého partnera, se kterým se ovšem rozhodnou nesdílet společnou domácnost. K tomuto typu alternativního vztahu se uchylují především ženy zaměřující se ve velké míře na svou kariéru a muži, kteří preferují partnerský vztah, avšak kvůli svému pohodlí nechtějí se ženou sdílet společnou domácnost.
- *Single z „donucení“* - tato třída je charakterizována jako fáze přechodová, neboť mladí lidé předpokládají, že v budoucnu naváží partnerský vztah. V tomto stadiu se mohou jedinci ocitnout po ukončení dlouhodobého vztahu nebo ti, kteří zkrátka ještě nenašli „toho pravého/

tu pravou“. Toto přechodné období se může protáhnout až na několik let. Mladí lidé zůstávají v tomto stavu mnohdy kvůli velikému pracovnímu vytížení nebo narůstajícím nárokům na životního partnera. V jiném případě to může být i důvodem přílišné soběstačnosti, kdy se mladí lidé stávají velmi brzy ekonomicky a finančně nezávislí na svém okolí a mohou si tak dovolit život v singlu, který se stává „návykovým“ a přechodné stadium tak prodlužuje.

- *Singl omylem* - tato skupina není tak jasně charakterizovaná jako skupiny předešlé, avšak projevuje se stejnou přechodovou povahou jako *Single z „donucení“*. Hlavním faktorem je zde zaměření se na kariéru a oddalování manželství. Linková jako příklad uvádí porovnání výzkumů z roku 1989 a 1997, které uvádí, že průměrný věk při prvním sňatku byl u mužů 24,6 roku a u žen 21,8 roku, kdežto v roce 1997 tato čísla značně vzrostla u mužů na 27,7 let a u žen na 25,4 let [Linková 2002: 46].

Další osobou, která se věnovala fenoménu *singles* a jejich typologii je Marcel Tomášek. Tomášek ve svém výzkumu *Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabitující jednotlivce v České republice* předesílá, že narůstající počet mladých lidí, žijící ve stavu single, nemusí znamenat vyhýbání se dlouhodobým a trvalým vztahům. Počet nesezdaných lidí a lidí bez partnerského vztahu narůstá kvůli adaptaci na změny v porevolučním období a mladí singles tak přistupují k vytváření a setrvávání v různých typech alternativních vztahů. Tomášková typologie, kterou ustanovil na základě 38 hloubkových rozhovorů, zahrnuje celkem 6 kategorií těchto vztahů [Tomášek 2006: 96-99]:

- *Ženatí/vdané milenci a milenky* - ukázalo se, že často opakovaným vzorcem v této kategorii bylo udržování poměru s ženatým mužem či vdanou ženou. Tyto vztahy mnohdy vyznačovaly dlouhodobý charakter, avšak umožňující profesní seberealizaci a jistou autonomii jedinců.
- *„Víkendová manželství“ (Living apart together)* - tuto skupinu již popsala Linková ve své práci jako *Odděleně, ale spolu*. Jde o stejný vztahový model nejvíce připomínající dlouhodobý partnerský vztah. Na rozdíl od Linkové zde připouští sdílení jedné domácnosti, avšak s tím, že pár má ještě další byt, kam mohou ze vztahu uniknout a odpočinout si od každodenního párového soužití.

- *Vztahy na dálku a „nárazovky“ (Long-distance relationships and „one night stands“)* - ačkoliv se jedná o zdánlivě odlišné kategorie, Tomášek se je rozhodl přiřadit k sobě z toho důvodu, že dochází k jejich častému propojení/ prolínání se. Jeho výzkum prokázal, že komunikační partneři udržující vztah na dálku, který se sám o sobě vyznačuje značnou volností a otevřeností, často navazují zároveň nezávazné „nárazové vztahy“, především na uspokojení svých sexuálních potřeb.
- *Otevřené vztahy* – do kategorie otevřených vztahů patří lidé, kteří mají partnerský vztah zaručující jim jistou dávku svobody a nezávislosti. Zajímavostí těchto vztahů je jejich samotný vznik, zdali je vztah od začátku ustanovován s charakterem otevřenosti a volnosti, nebo k tomu došlo až v průběhu již navázaného dlouhodobého vztahu.
- *„Přítel/kyně do nepohody“* – jedná se o další oblíbenou vztahovou alternativu, která propojuje přátelství a sexuální uspokojení. V některých případech si mohou partneři takovouto povahu svého vztahu uvědomit až zpětně či později v průběhu vztahu.
- *„Hry na dokazování si“* - do této skupiny patří singles, kteří mají potřebu dokazovat si svou přitažlivost a žádanost rozpoutáváním zájmu několika partnerů zároveň, avšak s přesvědčením, že by stálého partnera měli, pokud by o to skutečně stáli.

Většina těchto vztahů, které Tomášek popsal na základě svého výzkumu *Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabituující jednotlivce v České republice*, má jistý dlouhodobější charakter a zahrnuje emoční i sexuální naplnění. Otázkou ale zůstává, v jaké míře mohou tyto alternativní vztahy naplňovat funkce manželství a tradičních vztahů [Tomášek 2006: 99]. Z výzkumu však nakonec vyplynulo, že většina dotazovaných předpokládá, že do pěti let vstoupí do manželství či vážného partnerského svazku.

1.2. Historické příčiny vzniku singles

O fenoménu singles se poprvé začalo mluvit v 60. a 70. letech 20. století v západních zemích. Jde o fenomén, který vznikl působením několika různých faktorů. V rámci modernizace společnosti došlo k proměně rodiny a rodinných ideálů, intimity, lásky či

sexuality. Všechny tyto okolnosti na sebe vzájemně působí a společně daly za vznik fenoménu singles.

1.2.1. Gender a proměny sexuality

Sexualitě a jejím proměnám se věnovali ve svých dílech Jean-Claude Kaufman, Anthony Giddens nebo Lynn Jamieson. V dílech se mimo sexuality dočítáme o romantické lásce, rodině, intimitě, svádění, kybernetické lásce, genderu a dalším. Všechny tyto aspekty života jedince se v průběhu let a historie značně proměňují. Tak, jako se v průběhu let měnily právní a politické systémy, instituce manželství a rodiny, tak se změnila i samotná sexualita.

Proměnu sexuality z historického hlediska popisuje Anthony Giddens ve svém díle *Proměny intimacy: sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Stěžejní je zde pojem „plastická sexualita“, která má znázorňovat odklon od sexuality založené na potřebách reprodukce, kterému přispěl rozvoj antikoncepčních metod a reprodukčních technologií [Giddens 2012: 10]. Navíc dochází k oproštění od nadvlády mužské sexuality. Jak napsal Giddens: „*Ženy si dnes, poprvé v historii lidstva, nárokují rovnost s muži*“ [Giddens 2012: 9]. Tyto změny reflektuje na pozadí práce socioložky Lillian Rubinové, která roku 1989 provedla výzkum sexuálního života u necelé tisíce amerických mužů a žen ve věku od osmnácti do pětačtyřiceti let. Z výzkumu vyplynulo, že se ženy starších generací vdávaly jako panny, zachovávaly si čistotu pro manželství a první sexuální zkušenosti sbíraly až po svatbě. Základem těchto manželství byla oddanost partnerovi, vzájemný respekt a samozřejmě, plození potomků. Muži mnohdy již před vstupem do manželství měli několik sexuálních zkušeností. Sexuálně aktivní ženy byly ovšem společností značně opovrhovány [Giddens 2012: 19]. Stejnou stereotypizaci a nerovnost popisuje i Jean-Claude Kaufmann. Z jeho šetření vyplývalo, že muži, kteří dosáhnou vysokého počtu sexuálních partnerek, jsou považováni za „Don Juany“, kdežto sexuálně aktivní ženy za „coury“ [Kaufmann 2012: 134]. Z rozhovorů s mladšími generacemi byl však vidět obrovský krok, který sexualita v moderní a postmoderní době učinila. Stále v jisté míře přetrvává ideál obrazu „slušné ženy“ a „dobyvačného muže“. Dnešní dívky jsou ovšem v naprosté většině sexuálně aktivní již před sňatkem. Ženy tak mají poprvé v historii nárok na sexuální uspokojení a rozkoš stejně tak, jako muži. Mladé generace jsou navíc mnohem otevřenější dalším sexuálními praktikám, například masturbaci nebo orálnímu sexu. Vztahy, do nichž vstupují, nejsou

mnohdy sjednávány za vidinou dlouhodobého vztahu [Giddens 2012: 19]. Oddanost je nyní vztahována ke konkrétnímu partnerovi v konkrétní čas, která se s každým dalším partnerem přenesse na někoho jiného, není to bráno jako celoživotní oddanost.

Velkým dílem o proměnu sexuality se zapříčinila také feministická hnutí nabírající své síly počátkem 60. a 70. let, bojující především za rovnoprávnost žen a vnímání ženské sexuality [Kaufmann 2012: 134].

1.2.2. Intimita a její proměny

Intimita a intimní vztahy tvoří základy našich životů. Intimitu nalezneme v téměř všech typech vztahů, které navazujeme – v partnerských, přátelských, rodinných, sousedských, ba dokonce i ve vztazích s cizinci. V sociologickém prostředí se tomuto tématu věnuje především Lynn Jamieson.

Jamieson ve své práci *Concept of Intimacy* uchopila intimitu jako kvalitu blízkého vztahu mezi lidmi. Důvěrnost vztahu je dána emočním sdílením, vzájemným poznáním a pocitem vzájemné lásky a blízkosti. Intimita navíc může být i tělesná [Jamieson 2011: 1]. Avšak nutno dodat, že může existovat emoční sdílení bez tělesné intimity na jedné straně, a stejně tak tělesná intimita bez citové blízkosti na straně druhé. Marar ve svém díle *Intimacy: Understanding the Subtle Power of Human Connection* uvádí tuto dichotomii podobným způsobem. Stejně tak, jako existuje intimita mezi milenci, může být přítomna mezi přáteli, a dokonce mezi cizími lidmi, a že naopak milenecký vztah může postrádat blízkost a důvěru [Marar 2014: 50].

Ať už se jedná o emoční či fyzickou intimitu, mělo by zde platit pravidlo vzájemné důvěry. Jamieson to ve své práci nazývá konkrétně jako „dislosing intimacy“, což si překládám jako „odhalující intimita“. Jedná se o spojení vzájemných privilegovaných znalostí druhé osoby, porozumění, empatie, jakousi formu lásky a v neposlední řadě důvěry, že tyto privilegované znalosti nebudou použity proti nám samým [Jamieson 1998: 13].

Hlavním kamenem intimních vztahů je také „vzájemnost“, tzn. je vyžadována zainteresovanost obou partnerů - to se týká jak emoční, tak tělesné intimity. Dle Simmela je intimita navíc nejlépe sdílena ve dvojici. V páru je mnohem snazší dosáhnout intimity, protože jedna osoba je plně odpovědná té druhé. [Simmel v Marar 2014: 54]. U emoční intimity je navíc důležité sdílení vzájemných motivací, snů, starostí a radostí. Pro lidi je sdílení a emoční náležitost k někomu dalšímu velmi

významné a otevřít se jiné osobě je klíčem ke sdílené intimitě. Na druhou stranu přílišná otevřenost může vést k tomu, že intimita vyprchá [Marar 2014: 77-78], což je nepříjemný důsledek ohrožující intimitu především dlouhodobých vztahů.

V souvislosti s intimitou pokládám za důležité zmínit také její proměnu, kterou popisuje Jamieson v rámci manželských a rodinných vztahů, které úzce souvisí i s fenoménem singles.

V předmoderních/ předindustriálních společnostech byla role empatie ve vztazích značně potlačovaná. Sňatky byly sjednávány celými rodinami na základě ekonomických dohod, manželství bylo hlavním prostředkem v legitimizaci sexuálního aktu [Možný 2006: 21] a sex byl považován za prostředek k zachování rodu [Jamieson 1998: 17].

V moderní společnosti došlo k proměně rodiny. Manželství již byla sjednávána milenci na základě vzájemných sympatií. Došlo zároveň i k proměně rodičovství, které vedlo k vytvoření rodiny s blízkými intimními vazbami založené na vzájemné privilegované znalosti, důvěře a lásce. Radikálně se proměnilo se i postavení ženy v manželství, která získala možnost seberealizace a dostala se částečně z nadvlády svého muže [Jamieson 1998: 18].

V postmoderní společnosti došlo ke změně největší, a to k redukci manželství jako takového. Začaly vznikat nové alternativní vztahy jako například kohabitace a narůstala popularita svobodného života - *singles*. Sex už není nadále atributem pouze manželství, ale stal se běžnou součástí každodenního života všech. Nově vzniklé vztahy jsou více zaměřené na uspokojení, sex, intimitu, avšak mají křehčí povahu a zpravidla nemívají moc dlouhá trvání [Jamieson 1998: 19].

1.1. Vznik fenoménu v českém prostředí

Hlavním milníkem pro rozšíření fenoménu *singles* v České republice byl bezesporu rok politického převratu 1989. Nejen, že po Sametové revoluci a pádu komunistického režimu došlo k proměně politického spektra, transformací si prošla celá česká společnost. Pád starého režimu a nastolení nového přineslo proměnu pracovního trhu, otevřeli se nové a svobodné možnosti, které přispěli k individualizaci společnosti. Takováto rozsáhlá změna společenského klimatu se stala vhodným prostředkem k rozšíření fenoménu *singles* v našem prostředí.

A/ Proměny rodiny

Po dlouhou dobu sociologické učebnice hlásaly instituci rodiny jako základní a neměnný prvek lidského života. Stabilita rodiny a rodinného zázemí nebyla pouze důležitou částí lidské jistoty, sloužila také jako stabilizační složka pro výzkumníky a badatele [Možný 2006: 14-15].

Linková ve své studii *Singles: Životní styl, nebo z nouze ctnost?* hovoří o vzniku singlovství v 90. letech v souvislosti s poklesem reprodukce (související mimo jiné s rozvojem nových antikoncepčních prostředků), sňatečnosti a hrozící krizí rodiny. Ačkoliv z výzkumu *Představy* z roku 2000 vycházelo, že sňatku chce dosáhnout kolem 90% lidí, počet lidí, kteří se považují za dobrovolné singles a považují singlovství jako životní styl je nyní sice malý, mezi muži necelých 4%, mezi ženami necelé 1%, ale je předpokládán postupný mírný nárůst těchto čísel [Linková 2002: 45]. Nedá se tedy mluvit o krizi rodiny doopravdy, dochází ovšem k vcelku radikální proměně společenského spektra a sociálního života, které vede k nárůstu alternativních forem soužití či životu v singlu.¹

B/ Proces individualizace

Individualizace je spojena s přechodem moderní společnosti na společnost postmoderní. Na proces individualizace společnosti bývá nahlíženo z mnoha pohledů. Giddens v ní vidí pozitivní přínos svobody v individuálním jednáním a rozhodování jedince [Giddens v Tomášek 2006: 91]. Beck a Beck-Gernsheim pohlížejí na individualizaci jako na negativní hledisko, kdy je po jednotlivcích požadována regulace každého svého rozhodnutí, zpravidla bez možnosti opřít se o zavedené tradice či normy [Beck, Beck-Gernsheim v Tomášek 2006: 91].

Z Tomáškoví kvalitativní studie zaměřující se na nesezdané a nekohabitující jednotlivce vychází, že chápání změn přicházející s tímto obdobím se projevilo i ve výpovědích některých respondentů. Například uvádějí, že kdyby nedošlo k revoluci a zásadní proměně společenské sféry života, byl by nadále kladen na lidi větší tlak na vstup do manželství a založení rodiny. Lidé dostali s revolucí možnost seberealizace a svobodu v řízeních svých životů [Tomášek 2006: 91].

¹ viz typologie Marcely Linkové a Marcela Tomáška, kapitola 1.1.2.2. *Sami, ale ne úplně*, s. 8-11

C/ Proměna pracovního trhu

K proměně pracovního trhu a jeho vlivu na rozšíření singlovství v České republice. Z Tomáškovy výzkumu vyplívá, že důvodem pro singlovství jsou materiální bariéry znemožňující založení rodiny. Převážná většina dotazovaných se shodla na tom, že ještě nejsou ve stadiu dostatečného materiálního zabezpečení, aby mohli začít zakládat rodinu. S tím velmi blízce souvisí i postavení na pracovním trhu a nároky zaměstnanecké politiky. Na lidi je kladen čím dál větší nátlak na časovou flexibilitu, dovednost adaptovat se na pracovní úkony a pracovní pozice, na pracovní dobu a podobně. Z rozhovorů vyplynulo, že dnešní trh práce velmi často znemožňuje kombinaci práce a partnerského soužití [Tomášek, 2006: 90]. Navíc nejde pouze o naplnění potřeby kariérního růstu a materiálního zabezpečení, ale o samotné udržení se na trhu práce. Někteří respondenti připouštěli možnost omezení pracovního nasazení pro potřeby naplněné povinností a zajištění fungování vztahů. V tomto ohledu bylo však nepřímo poukazováno na ženy, který jsou ze své „mateřské podstaty“ větším adeptem na sebeomezení v kariérní sféře [Tomášek, 2006: 90].

D/ Proměna ženské role

Linková se ve své studii věnuje takzvané „tiché dohodě“ mezi pohlavími, které přikládá ženě úlohu ženy v domácnosti a omezení své nově nabyté svobody pro blaho manželství a rodiny. Ženy se ale dostaly do stadia, kdy se nechtějí vzdát svých svobod a omezovat svou individualitu a kariéru kvůli dřívějším tradičním předpokladům – stát se manželkou a matkou. Sexuální prožívání u ženy již není spojeno s institucí manželství a plozením dětí. Po dlouhých staletích genderové nerovnováhy si žena může užívat sexu stejně nezávazně, jako muži. S nabytou ekonomickou mocí žen dochází nadále i k proměně předností, které by od svého manžela vyžadovaly, ale rozhodují se podle emocí, sympatií a vzájemného respektu a porozumění [Linková 2002: 45].

2. Metodologie

2.1. Výzkumná otázka

Výzkumné otázky se v průběhu práce mírně proměňovaly na základě prováděných rozhovorů. Od svých informátorů jsem chtěla, aby na téma singlovství a sexuality mluvili co nejvíce volně a já tak mohla odhalit a zkoumat témata, kterým se oni nejvíce věnují a jsou pro ně důležitá. Nakonec jsem si stanovila 2 hlavní výzkumné otázky.

A/ Jaké jsou motivace lidí pro život v singlu?

V rámci této výzkumné otázky se zaměřím na zjišťování obecných postojů svých výzkumných partnerů k single životu. Zajímá mě budou přednosti a zároveň dilemata single života. Touto otázkou budu zjišťovat i jejich plány do budoucna a pozorovat, zdali mají jejich životní motivace vliv na jejich sexuální a intimní vztahy a naopak.

B/ Jak je uplatňována sexualita a intimita v životě single lidí?

K zodpovězení této výzkumné otázky se zaměřím na vztahy, které singles navazují a na to, jak je v nich uplatňována jejich sexualita. Zaměřím se také na jejich vnitřní strukturu a pravidla. V rámci této otázky se budu dotazovat i na uplatňovanou intimitu v těchto i jiných typech vtaů – například rodinných a přátelských.

Po provedení pilotních rozhovorů jsem přistoupila k přidání dvou dalších otázek, které se v rozhovorech vyskytovaly a které jsem se rozhodla přiřadit do výzkumu.

B. a/ Jaká je moralita jejich intimních a sexuálních vztahů?

Pokud bude v rozhovoru diskutována moralita jejich vztahů, budu se doptávat v souvislosti s čím se v jejich vyprávění objevují mravní témata a otázky.

B. b/ Projevují se ve vyprávění o jejich intimním životě genderové stereotypy?

Záměrem této otázky je zjistit, zdali samotní výzkumní partneři ve svém vyprávění diskutují otázky týkající se genderu a genderových stereotypu a ve spojitosti s jakými tématy.

2.2. Metody vytváření dat

S ohledem na to, že jsem si zvolila téma velmi citlivé a mým záměrem je, aby se mnou komunikační partneři sdíleli informace týkající se jejich osobního intimního života, zvolila jsem metodu kvalitativního výzkumu - biografický narativní rozhovor v kombinaci s polostrukturovaným rozhovorem. Rozhodla jsem se pro kombinaci obou metod především z toho důvodu, že chci zkoumat specifickou součást života single lidí a to, jak téma sexuality a intimity ve svém životě oni sami vyjadřují. Abych byla schopna zodpovědět výzkumné otázky, vyprávění jsem v případě potřeby doplňovala otázkami z okruhu výzkumných otázek. Mým záměrem bylo narativním rozhovorem své výzkumné partnery vybídnout k tomu, aby o tématu volně mluvili a já zároveň získala odpovědi na okruhy výzkumných otázek.

2.3. Okolnosti vytváření dat

Během výzkumu s takto citlivým tématem je také potřeba pečlivě zvážit konverzační styl a správné navození atmosféry. Mým cílem bylo zajistit takové prostředí, ve kterém se bude komunikační partner cítit uvolněně a příjemně a nebude mít potíže mluvit o svém sexuálním a intimním životě. Schůzky probíhali buďto přímo u nich doma, nebo v kavárně s možností klidnější oddělené místnosti, která nám poskytla dostatečné soukromí a klid na rozhovor.

Kromě prostředí jsem sama přizpůsobila i své chování při tvorbě dat tak, abych ve výzkumném partnerovi vzbudila pocit důvěry. Zvláštní pozornost jsem věnovala své neverbální komunikaci, kterou bych mohla negativně ovlivnit vyprávění – například zíváním, pročitáním si poznámek či kontrolováním času. Během rozhovoru jsem se snažila plně věnovat vyprávění a rozhovoru a nevytvářet rušivé prostředí. Vynechala jsem proto i tvorbu poznámek a spolehla se čistě na zvukový záznam rozhovoru.

2.4. Výzkumný terén

Pro výběr svých výzkumných partnerů jsem si nejprve musela definovat výzkumnou skupinu. Pro tuto práci jsem se rozhodla částečně převzít definici Tomáška, Habartové²

² Habartová z důvodu neexistence jednotné definice singles definuje pro účely svého výzkumu singles jako: „všechny samostatně bydlící osoby ve věku od 20 – 39 let“. [Habartová 2014]

a Počtové³ a doplnit ji svými vlastními požadavky. Jako single osobu budu ve své práci považovat ekonomicky soběstačného jedince ve věku od 25 do 40 let, který je bez trvalého partnerského vztahu a sám sebe definuje jako singles.

Výzkumné partnery jsem volila na základě plnění stanovených kategorických požadavků. Ke svým komunikačním partnerům jsem se dostala přes informátory ze svého blízkého okruhu známých a přátel a dále použila techniku snowballu⁴. Nejednalo se tedy o mé přímé známé či přátele, ale o vzdálené partnery. Chtěla jsem se tak vyhnout situaci, kdy by se partneři z mého bezprostředního okolí ostýchali mluvit o svém intimním životě kvůli síti společných přátel a známých a strachu z prozrazení intimních informací.

Rozhovor jsem učinila celkem s osmi komunikačními partnery, se čtyřmi ženami a s čtyřmi muži. Muže a ženy jsem zvolila půl na půl, abych měla rozhovory genderové vyvážené a měla možnost případné komparace mezi pohlavími. Také jsem se snažila volit informátory tak, abych měla terén co možná nejlépe věkově vyvážený. Ve věku od 25 – 29 let mám 3 informátory, ve věku od 30 – 34 let 2 informátory a od 35 – 40 let 3 informátory.

2.5. Metody analýzy dat

Jako metodu analýzy vytvořených dat jsem se rozhodla použít metodu tematické analýzy. Jedná se poměrně volnou a intuitivní metodu analýzy, která se používá pro identifikaci témat, datových vzorců a datových konfigurací v kvalitativně vytvořených datech [Hendl 2016: 264]. Tematická analýza přejímá nějaké prvky zakotvené teorie (grounded theory), například že získaná tvrzení se musí stanovovat na základě vytvořených dat [Hendl 2016: 265]. Pro analýzu svých zjištění tedy používám i některé metody zakotvené teorie, především potom otevřeného kódování.

Analýzu jsem započala doslovnou transkripcí všech rozhovorů a přešla k otevřenému kódování. V transkriptech jsem si označovala kritické pasáže a přiřazovala k nim kódy, které jsem potom na základě podobností sjednocovala ve vyšší celky. Díky

³ Definice Počtové vznikla pro český dokumentární film Generace Singles. 2011: „Singles jsou muži a ženy ve věku 25 – 40 let, bez dlouhodobého partnerského vztahu, ekonomicky nezávislí, se samostatnou domácností.“

otevřenému kódování jsem v textu lokalizovala určitá témata, která se v rozhovorech mých informátorů jevila jako stěžejní a která by mohla sloužit k zodpovězení výzkumných otázek [Hendl 2016: 251]. V tematické analýze tomuto postupu odpovídá induktivní metoda analýzy dat, jejíž kódování a návrh témat je dán právě povahou dat. Pokračovala jsem metodou tematické analýzy pojmenování a vymezení témat, které zahrnuje detailní prozkoumání určitého tématu, jeho struktur a charakteristik a přiřazení vhodných názvů [Hendl 2016: 267].

2.6. Etika výzkumu

Jak tvrdí Silvermann, v kvalitativním výzkumu čelí výzkumníci morálnímu dilematu již při výběru svých informátorů, když musí potenciálním informátorům sdělit informace o svém výzkumném záměru, ale na druhou stranu nechtějí podávat zase příliš mnoho informací, aby tím informátory „nekontaminovali“ a neovlivnili tím průběh a vývoj výzkumu [Silvermann 2005: 215].

Každý výzkumník by si při své práci měl klást otázky, zdali svým výzkumem nemůže jakýmkoliv způsobem poškodit své informátory a řídit se alespoň základními morálními zásadami a pravidly. Hlavní zásadou je zajištění anonymity všech svých informátorů, pokud si to přejí, a dokonce pozměnit či zatajit jisté údaje. Bylo by to potřeba v případě, že by informátorova identita mohla být odhalena, nebo by mu mohl hrozit postih, psychická újma a jakákoliv jiná nepříjemnost. Výzkumník by ke svému výzkumnému subjektu měl vždy přistupovat s respektem a lidskostí.

Se všemi svými informátory jsem podepsala informovaný souhlas. Všichni informátoři si přáli zůstat v anonymitě. Zaručila jsem jim, že jejich odpovědi budou sloužit jenom pro účely tohoto výzkumu a jejich identita zůstane v anonymitě. Při prepisu rozhovorů budou také odstraněny všechny údaje, které by mohli odhalit totožnost mých informátorů a všech zainteresovaných osob. V informovaném souhlasu jsem představila jejich práva vztahující se k rozhovorům: možnost odmítnout odpovědět na otázku či odstoupení od výzkumu. Dále jsem jim představila jejich autorizační práva na pozměnění svých výpovědí i po dokončení rozhovoru. Podpisem informovaného

⁴ Jedná se o metodu výběru informátorů nabalováním (snowball sampling). Nejdřív najdeme prvního informátora, kterého požádáme o dodání kontaktů na další informátory, a tak nám zajistí vstup do terénu [Jeřábek 1993: 45].

souhlasu potvrdili dobrovolnou účast na výzkumu a souhlas s nahráváním rozhovoru na diktafon, jeho následnou transkripci a analýzu.

2.7. Limity výzkumu

Asi jako v každém výzkumu, i v tomto se vyskytovala určitá omezení. Nejprve bych popsala limity zvolené metodologie. Polostrukturovaný a narativní rozhovor nemůže být vždy zcela objektivní, protože je veden výzkumníkem, který je pořád jenom člověk a také tím, že si výzkumník předem připraví otázky či okruhy otázek a tím už mnohdy definuje a redukuje zkoumanou problematiku.

Další limitu tohoto výzkumu spatřuji v metodě analýzy dat, pro které jsem zvolila metodu otevřeného kódování zakotvené teorie a induktivní způsob tematické analýzy. Proces kódování je vždy velmi subjektivním postupem, při kterém si výzkumník stanovuje své vlastní kódy a celý tento proces je závislý na výzkumníkově představivosti, kreativitě a teoretické znalosti. Kdyby s daty pracoval jiný výzkumník, výsledné kategorie/ témata by se s největší pravděpodobností lišila. Aneb „*když dva dělají totéž, není to totéž*“.

Určité limity mělo i samotné téma výzkumu, které je velmi široké a bylo obtížné ho celé obsáhnout v rozsahu bakalářské práce.

2.8. Profil výzkumných partnerů

A/ Alena

Alena je 27letá slečna s vysokoškolským vzděláním. Pracuje jako překladatelka a bydlí v Praze v pronajatém bytě s jednou spolubydlící. Poslední vážný vztah měla před čtyřmi lety. V partnerský vztah doufá, ale nevyhledává ho za každou cenu. Za dobu, co je single, navázala několik jednorázových vztahů. Nejdůležitější se však jeví vztah s Nikolajem, dlouholetým kamarádem, jejichž vztah je spojením přátelství a sexu. Svou sexualitu si užívá a netají se s ní, problém vidí pouze v předsudcích společnosti.

B/ František

Františkovi je 28 let, dosáhl vysokoškolského vzdělání a taktéž žije v Praze v bytě s jedním spolubydlícím. Pracuje nárazově jako stážista. Sám sebe popisuje jako „experta na platonickou lásku“. Hledá vážný vztah, bohužel se mu takový nedaří

navázat. Od vysoké školy byl zamilovaný do slečny, se kterou si myslel, že má partnerský vztah, slečna jeho city ovšem neopětovala a měla i další známosti, s využíváním výhod vztahu s Františkem. Po ukončení tohoto vztahu František navázal pár sexuálních vztahů. Ty však navazuje až ve chvíli, kdy doufá, že se sexuální dobrodružství přerodí v partnerský vztah. To se mu ovšem stále nedaří a v singlovství je nešťastný.

C/ Karin

Karin je 40letá svobodná matka dvou dětí a podnikatelka. Pracuje v Praze a bydlí ve vesnici za Prahou. Taktéž dosáhla vysokoškolského vzdělání. Každé ze svých dětí má s jiným partnerem, nikdy nebyla vdaná. První dítě měla s partnerem, o kterém mluví jako o „tom osudovém muži“. Po odhalení partnerových nevěř vztah opustila, avšak v kontaktu jsou dodnes a mají velmi blízké vztahy, především sexuální. On má již jinou životní partnerku a s ní 2 další děti. Po rozpadu vztahu se Katka přestěhovala za Prahu do svého domu, začala budovat kariéru a založila si vlastní živnost. V následujících letech navázala řadu nezávazných vztahů, zpravidla za účelem sexuálního uspokojení a „odplaty“ bývalému partnerovi, sexuální vztah však udržuje nadále i s ním. Na pár let vstoupila do partnerského vztahu s mužem, kterého poznala v práci, vztah byl ale bez lásky a podobal se soužití dvou přátel, nežli partnerů a milenců. Nakonec otěhotní při „sexu na jednu noc“ s jiným mužem, ale dál žila s partnerem. Otcovské testy prokázaly nevěru a vztah se rozpadl. Od té doby nenavázala žádný vážnější vztah, ani s biologickým otcem dítěte. Dochází pouze k občasnému povyražení a sexu. Stále udržuje sexuální vztah se svým „osudovým mužem“. Nyní se již cítí připravená a ráda by však už navázala vážný vztah.

D/ Viktor

Viktorovi je 35 let, po vystudování soukromé střední školy pracuje jako dispečer. Žije sám v Praze v pronajatém bytě. Poslední vážný vztah, který skončil kvůli nevěře partnerky, měl před pěti lety, od té doby žádný vážnější vztah nenavázal. Kvůli strachu z oslovení ženy využívá online technologie – online seznamky, především Tinder. Díky online seznamování poznal velké množství žen, se kterými vstupuje zpravidla do krátkodobějších sexuálních vztahů. Když si s partnerkou rozumí, udržují spolu delší sexuální přátelství. Vážný vztah nyní nehledá a užívá si volnosti single života, do budoucna ovšem doufá v rodinný život a těší se na roli otce.

E/ Ester

Ester je 30letá žena. Má vysokoškolské vzdělání, dodělává si doktorský titul a zároveň pracuje jako produkční. Je ekonomicky nezávislá a žije sama v bytě po rodičích. Je ambiciózní a její prioritou je dosáhnout vrcholu ve svém zaměstnání. V současné době je 2 roky bez vážného vztahu. Za dobu, co je single, navázala několik jednorázových sexuálních vztahů a jedno dlouhodobé sexuální přátelství. Ráda poznává nové muže a chodí na schůzky, v jednom období randila až se šesti muži zároveň. Protahováním doby randění se omylem dostala do dvou partnerských vztahů, ve kterých není emočně zainteresovaná tak, jako její partneři – sama tuto situaci popisuje jako „jednostranný vztah“. Do budoucna si však přeje najít „toho pravého“ a založit rodinu.

F/ Tereza

Tereza je mladá 25letá studentka, která bydlí v centru Prahy s dalšími pěti spolubydlícími. V období mladé dospělosti prošla její sexualita proměnou a Tereza poznala svou lesbickou sexuální orientaci. Za svůj život prožila jeden vážnější partnerský vztah s mužem, a jeden s ženou. Zbytek byly krátkodobější známosti. Tereza je velmi sexuálně aktivní a poznala mnoho mužů i žen. Svůj vysoký počet sexuálních partnerů odůvodňuje zejména tím, že se kvůli zmatení ohledně své sexuální orientace hledala a poznávala, co jí sexuálně i emočně nejvíce vyhovuje. Pocity samoty zahání randěním a poznáváním nových žen a potenciálních partnerek. V nynější době však není připravena na navázání vážného partnerského vztahu. Její prioritou je dokončit studium, najít si práci a poté se zamilovat.

G/ Martin

Martinovi je 31 let, podniká a bydlí ve vlastním bytě s babičkou, o kterou se stará. Nyní je tři roky bez vážného partnerského vztahu. V současné době udržuje sexuální a přátelský vztah se svou nezadanou kamarádkou. Oba od tohoto vztahu čekají kamarádský přístup a sexuální uspokojení, povyražení. Do toho zažil i několik vztahů na jednu noc. Důležitá je jeho práce, rodina a dva nejbližší přátelé, se kterými sdílí každodennosti svého života. Single je dobrovolně a výhody tohoto životního stylu si užívá. Negativním hlediskem jsou občasné pocity osamění a nedostačujícího rodinného zázemí – přál by si přijít z práce domů, kde bude mít ženu, která o něj bude pečovat. Do

budoucná se vidí po boku partnerky či své ženy, chce mít však vztahovou volnost a možnost poznávat jiné ženy. Své partnerce by podobná privilegia netoleroval.

H/ Karel

Karel je 38letý úředník, vystudoval vyšší odbornou školu a žije sám ve vlastním bytě v Praze. Bez vážného partnerského vztahu je nyní šest let. Bývalá přítelkyně Eva, se kterou byl 6 let, se kvůli práci dočasně odstěhovala do Austrálie, vztah na dálku jim však dlouho nevydržel a rozpadl se. Ještě během udržovaného vztahu na dálku zažil Karel sexuální dobrodružství se svou kolegyní z práce. Cítil však silné výčitky a k tomuto vztahu se nikdy nevrátil. Od té doby Karel nenavázal žádný partnerský ani sexuální vztah, pouze občas využívá přítomnost profesionálních společnic. V jeho životě je důležitý vztah se psem Brunem, se kterým tráví veškerý svůj volný čas a který potlačuje pocíťovanou samotu. Karel by si partnerský život velmi přál, po tolika letech neúspěchů však pomalu ztrácí naději.

3. Analýza vytvořených dat

V analýze rozhovorů se nejdříve zaměřím na stručné zmapování životního stylu singles. V další části detailně popíši sexuální a intimní vztahy, které singles navazují a ve kterých dochází k sexuálnímu prožívání a pocíťování intimity. Zaměřím se především na to, jak jsou v nich sexualita s intimitou uplatňovány, dále také na jejich struktury, pravidla, výhody a dilemata. V neposlední řadě se budu věnovat moralitě v těchto vztazích a genderovým stereotypům sexuality.

3.1. Životní styl singles

Ve své práci jsem se pro lepší pochopení sexuality singles lidí zabývala i jejich samotným životním stylem. Jelikož je singlovství považováno za specifický životní styl se svými specifickými hodnotami, rozhodla jsem se na tento životní styl podívat blíže.

V rozhovorech se svými komunikačními partnery jsem se zaměřila na každodennost jejich single života: na jejich práci, koníčky, vztahy, pocity a v neposlední řadě také životní motivace.

3.1.1. Proč jsme single

Nejprve jsem zjišťovala, jaké důvody či motivace dovedly jedince k životu v singlu. Převažujícím důvodem, proč jsou nyní single, je rozchod s partnerem/ partnerkou.

Většina komunikačních partnerů se shodla na tom, že se jim po ukončení posledního vztahu nepodařilo najít „tu dražší polovičku“ a navázat nový partnerský vztah. Dalším opakovaným důvodem byla motivace zůstat chvíli sám a užít si svobodný život.

„[...] po tom rozchodu měl docela dlouho pauzu od ženských celkově. Třeba rok jsem neměl vůbec chuť se seznamovat a když mě k tomu chlapi vyhecovali někde v baru, tak jsem prostě strašně pohořel, byl jsem fakt nemožnej v tomhle období. Prostě jsem nebyl schopnej, no, nešlo mi mluvit se ženskejma.“ (dispečer Viktor)

„Ale nakonec jsem všechny vztahy ukončila já, protože jsem holt si uvědomila, že to není úplně ono. [...] už mám dost chození s někým, s kým to není ono. A přijde mi lepší radši nikoho nemít. Ještě jsem zkrátka nepotkala nikoho, kdo by za to stál.“ (překladatelka Alena)

„S Evou (bývalá dlouholetá přítelkyně; pozn. autora) jsme se rozešli, když si tam někde v té Austrálii našla jiného. Je to 6 let. A furt jsem sám, nepodařilo se mi najít někoho jiného.“ (úředník Karel)

Karin v rozhovoru popisuje rozchod se svým osudovým mužem kvůli jeho nevěřám. Po rozchodu se plně zaměřila na budování své kariéry, kvůli které nemá moc volného času. Jediný volný čas, který má, věnuje svým dvěma dětem. Muže, které poté potkala, brala jako prostředky k pobavení a uvolnění sexuálního napětí. S přibývajícím lety se však okruh nápadníků a potenciálních partnerů zužuje.

„A teď si trochu říkám jestli to nebyla škoda, že jsem ty chlapy takhle nebrala vážně a hodně jsem je asi i tím svým životním stylem odpuzovala, že u mě strašně rychle pochopili, že prostě nejsem ta ženská, co na ně čeká doma s teplou večeří, ale že se spíš vracím poměrně pozdě domů z práce a že bych nebyla schopná se jim nějak věnovat, obskakovat je a opečovávat. [...] Brala jsem to tak, že jsem sama a jsem silná a mám svého syna a svou práci a takhle mi to stačí. Mít někoho na občasné pobavení, kino, večere a sex a hledat tatínka, to jsem úplně neměla v plánu. Ale možná jsem měla, dokud byl čas a zájem.“ (matka/ podnikatelka Karin)

Kariéře a seberealizaci se budu věnovat v samostatné kapitole, zde se téma budování kariéry a silné nezávislé ženy stalo důvodem, proč je Karin single. Popisuje, jak svým životním stylem odpuzovala muže, které potkávala a o něž ani zájem neměla. Rubinová při svém výzkumu narazila na stejný problém. Muži sami o sobě zpravidla tvrdí, že mají rádi silné nezávislé ženy, po nedlouhém zkoumání však zjistila, že si často protirečí a ve výsledku platí pravý opak, kdy si přejí mít doma matky pečovatelky, zatím co oni budou plnit tradiční roli pečovatele [Rubinová v Giddens 2012: 21].

3.1.2. Životní motivace

Abych o svých výzkumných partnerech věděla co nejvíce a zjistila, do jaké míry je jejich singlovství životním stylem (byť jen přechodným) či nedobrovolným stavem, dotazovala jsem se proto na jejich životní motivace a plány do budoucna.

Všichni z mých výzkumných partnerů potvrdili, že do budoucna plánují, nebo si přejí žít v manželství či partnerství a mít rodinný život. Čtyři informátoři popisují, že by do partnerského vztahu rádi vstoupili co nejdříve, zbylá čtveřice sice také plánuje se usadit

a žít rodinný život, život v singlu jim však prozatím vyhovuje a v nejbližší době nechtějí tento životní styl opustit.

„[...] do budoucna fakt chci mít rodinu a mít tu ženu a děti a všechno co k tomu patří, nechci žít sám. Ale prozatím to chci nechat tak, jak to je.“ (dispečer Viktor)

„[...] já opravdu nechci zůstat sama a už bych hodně chtěla někoho potkat, mám pocit že teď, nebo vlastně poslední tak 4 nebo 3 roky, už je ta správná doba.“ (matka/ podnikatelka Karin)

„[...] teďka vztah taky nechci, protože zase mám hodně školy a chci už mít jako stabilní, chci prostě dodělat školu a pak potom až budu mít práci, budu mít všechno ok, tak mít jako dlouhodobý vztah.“ (studentka Tereza)

Typologie podle Steina / Shostaka	Zařazení komunikačních partnerů
Dobrovolně dočasní / Rozpolcení	Ester, Martin, Viktor, Tereza
Dobrovolně stabilní / Odhodlaní	Nikdo, +/- Martin
Nedobrovolně dočasní/ Toužící	Karin, Alena, František, Karel
Nedobrovolně stabilní/ Politovánihodní	Nikdo, +/- Martin

Abych ukázala na životní motivace svých výzkumných partnerů, použila jsem Steinovu a Shostakovu typologii zakládající se na polaritě dobrovolnosti/ nedobrovolnosti a plánech do budoucna. Typologie se skládají ze čtyř kategorií, které podrobněji popisují v teoretické části práce⁵. Rozřazení nikdy není úplně stoprocentní a jiný výzkumník by mohl informátory rozřadit do jiných kategorií. Do skupiny dobrovolně dočasných jsem začlenila Ester, Martina, Viktora i Terezu. Všichni jsou více či méně dobrovolně bez partnera a svůj nynější život zaměřují na naplnění svých kariérních a studijních cílů. Do budoucna však počítají se vstupem do manželství, v jednom případě do partnerství. Do kategorie Dobrovolně stabilní/ Odhodlaní jsem nakonec přiřadila Martina. Ačkoliv do budoucna předpokládá, že do manželství vstoupí, stále si chce ve vztahu zachovat volnost a vztahovou otevřenost. Jelikož má v plánu v manželství využívat atributy single života – svobodu a vztahovou volnost, rozhodla jsem se ho do této skupiny na půl zařadit. Do skupiny Nedobrovolně dočasných a Toužících jsem zařadila Alenu, Františka, Karin a Karla. Jejich společným jmenovatelem je touha po vztahu a ocitnutí se ve stavu single nedobrovolně – například

⁵ viz kapitola 1.1.2.1. Dobrovolnost a životní motivace, s. 7-8

po rozchodu s partnerem. Do poslední kategorie Nedobrovolně stabilní/ Politováníhodní jsem z části zařadila Karla, který se ve stavu single ocitl nedobrovolně a kvůli svému neúspěchu navázat vážný vztah na partnerský život pomalu začíná rezignovat.

V rozhovorech se také objevila velmi důležitá role finančního zabezpečení, na kterou odkazoval ve svém výzkumu i Tomášek. V postmoderní společnosti kvůli proměně pracovního trhu, pracovních podmínek a hodnotového žebříčku lidí narůstá potřeba stabilního finančního zázemí, které bývá důvodem pro oddalování párového a rodinného života [Tomášek 2006: 90].

„Ale třeba teďka, teďka vztah taky nechci, protože zase mám hodně školy a chci už mít jako stabilní, chci prostě dodělat školu a pak potom až budu mít práci, budu mít všechno ok, tak mít jako dlouhodobý vztah.“ (studentka Tereza)

3.1.3. Kariéra a seberealizace

Jak popisovala Linková⁶ a Tomášek⁷ ve svých studiích, jedním z hlavních znaků single života je jejich zaměření se na budování kariéry a rozvoj dalších svých speciálních dovedností.

Potřeby budování kariéry, rozvoje vlastních specifických dovedností a péče sám o sebe se objevily i v rozhovorech s mými výzkumnými partnery a partnerkami. Tyto aktivity jim zpravidla zabírají mnoho času, což může být také důvodem, proč mají někteří jedinci potíže najít si partnera.

„[...] já co jsem dělal potom u basketbalové federace, tak bylo tak strašně málo času na cokoliv. To byla tak časově a mentálně náročná práce, že jsem na nějaký vztah vážně neměl ani pomyslení, ani čas.“ (stážista František)

„Mám úžasnou práci, kterou miluju a ve který se furt něco děje, ale taky to znamená že jsem tam skoro pořád, hodně práce o víkendech, řídíme se podle klienta, myslíš si že budeš mít volnější týden, ale přijde zakázka a ty makáš. Takže hrozného času strávím v práci a zbytek se snažím věnovat sobě.“ (produkční Ester)

V případě informátora Karla se kariérní nasazení týká především úniku od absence vztahu.

⁶ LINKOVÁ, Marcela. 2002. Singles: Životní styl, nebo z nouze ctnost?. *Přítomnost*. 2002,(2), s.45

⁷ TOMÁŠEK, Marcel. Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabituující jednotlivce v České republice. *Sociologický časopis*. 2006, 42(1), 81-105.

„Ono co ti zbývá, když nemáš nikoho, za kým pospícháš domů. To si radši zůstanu práci dýl anebo vezmu šichtu navíc a aspoň něco přivydělám.“ (úředník Karel)

3.1.4. Volný čas

Vyjma času, který singles stráví budováním své kariéry a svého „já“ jsem se dotazovala na další způsoby využívání volného času, který jim zbývá.

V rozhovorech se ukázalo, že všichni zbývající volný čas věnují svým přátelům, rodině a občasným známostem. Jedinou výjimkou je zde pan Karel, který rodinu nemá a přátelské vztahy již dávno ztratil společně se svou bývalou přítelkyní. Svůj volný čas proto s oblibou tráví se svým psem Brunem.

„Tak volný čas, tak samozřejmě že hlavně se svým synem, to pro mě bylo nejvíc v životě a já věděla že na něj nemám třeba tolik času jako ostatní maminky mají na svoje děti, takže jakmile jsem měla nějakou volnou chvíli, tak jsem to věnovala prostě jemu. Samozřejmě jsme to hodně spojovali právě s návštěvou přátel a známých, kteří třeba taky měli děti a tak, aby se oni zahráli a my si mohli popovídat. Návštěvy babiček a dál podobně. A když se výjimečně poštěstilo hlídání na večer tak občas nějaká schůzka.“ (matka/ podnikatelka Karin)

„No a když necvičím tak jedu domu užít si klidnej večer, podívat se na nějaký pěkný film, přečíst si knížku, nebo jdeme někam s přáteli nebo s rodinou na večeri. To se mi na tom líbí, že mám navíc i čas na své přátele i rodinu, za což jsem hodně vděčná.“ (produkční Ester)

„Když přijdu z práce, tak jsem se svým šmudlou (pes Bruno; poznámka autora). Chodíme spolu na dlouhé procházky a často si spolu vyjedeme i na výlet.“ (úředník Karel)

3.1.5. Randění

Důležitou součástí singles životního stylu se ukázalo být randění. Nejen, že to slouží jako prostředek pro navazování nových kontaktů a hledání potenciálních životních partnerů, ale komunikační partneři mluví o randění jako o povyražení, získání pocitu žádanosti, vzrušení z poznávání nových lidí a v neposlední řadě zahnání pocitu samoty.

„Protože jsem se cítila sama. Já asi potřebuju se s někým vidat, že potřebuju chodit na rande, potřebuju mít nějakou to známost. Že už si, ne že bych si nedokázala představit být sama, ale prostě potřebuji nějaký to vzrušení.“ (studentka Tereza)

„Chtěla jsem pozornost, pobavit se, ale ne moc – jako třeba sex, ale asi tu pozornost? A to napětí a jiskření když někoho poznáváš – a ty motýlky v břiše když jdeš na první schůzku. [...] A ty první polibky vždycky ze všeho nejvíc. A celkově tu atmosféru, všechno je pro vás nové, máte oba hodně nadějí, ale zároveň nevíte, kam to povede.“ (produkční Ester)

V souvislosti s randěním informátoři Viktor a Tereza diskutují význam online-technologií. Viktor se k online randění uchýlil, když nebyl schopný po rozchodu s bývalou partnerkou navazovat kontakt se ženami. Navíc mohl na online platformě svého profilu otevřeně ukázat, jaký je a co doopravdy hledá, což vedlo k usnadnění randění a hledání žen, které měly v oblasti randění a schůzek stejné preference.

„Dřív by mě tenhle způsob seznamování ani nenapadl, to vůbec, vždycky jsem měl pocit, že tenhle způsob seznamování je jenom pro zoufalce. Každopádně mluvit se ženami bylo najednou mnohem jednodušší, a tak jsem tohle začal používat, tuhle aplikaci (Tinder; pozn, autora).“ (dispečer Viktor)

Tereza si po uvědomění své pravé sexuality (homosexuality) založila Tinder, protože nevěděla, kde ženy se stejnou sexualitou hledat.

„Takže jsem si založila Tinder, protože jsem absolutně nevěděla, kde mám poznat nové holky co jsou na holky. Vůbec jsem nevěděla, kam mám jít, nebo jak je poznat. Takže jsem věděla o téhle aplikaci, tak jsem si to stáhla...“

Online randění se ve svém díle *Love Online* věnuje Jean-Claude Kaufmann, který stejně jako moji výzkumní partneři popisuje, jak se v online světě projevuje pravá sexualita jejich uživatelů [Kaufmann 2012: 133].

3.1.6. Atribut svobody a volnosti

Když se singles zeptáte, jakou výhodu single života by vyzdvihli, jistě vám odpoví Svoboda a Volnost. Komunikační partneři popisují svobodu ve svém rozhodování, svobodu ve svém jednání, i svobodu ve svých vztazích. Singles nemusejí svůj život podřizovat nikomu jinému a podřizovat se kompromisům například partnerského života.

„Asi to že se nemusíš nikomu přizpůsobovat, snad kromě svých dětí. A že si žiješ život opravdu podle sebe. To že nikomu nevadí, když přijedu v 10 večer z práce a do 3 do rána žehlím a vyřizuju emaily a práci.“ (matka/ podnikatelka Karin)

„No to podstatné jsem asi řekl, taková ta svoboda, nemuset nikomu nic vysvětlovat a dělat si co chci.“ (podnikatel Martin)

„Někdy si užívám té svobody, že se nemusím vázat, nemusím se nikomu zodpovídat kde jsem byla a s kým jsem byla, s kým jsem si zafliktovala, s kým jsem si nezaflirktovala.“ (překladatelka Alena)

Atribut svobody je pro singles nesmírně ceněnou zkušeností. Svoboda má však svá rizika. Když si na ni jedinec jednou zvykne, je těžké se poté svobody a volnosti vzdávat, i když to má být ve prospěch partnerského vztahu.

„Na ten klid jsem si teď strašně zvykl a je to něco co mi vážně vyhovuje. Nemám žádnou povinnost být na někoho milej, věnovat se mu. [...] Takže celkově taková ta volnost a vlastně i pohodlnost, on člověk vážně hodně z pohodlní, když je sám, a to je něco co teď nemám v plánu měnit nebo se toho vzdávat.“ (dispečer Viktor)

Svoboda tak může tvořit nepřizpůsobivé jedince, kterým bude svoboda stát v cestě k partnerskému vztahu.

3.1.7. Pocit osamění

V kontrastu k pocitům svobody a volnosti stojí pocity osamění. Tyto pocity se projevily v rozhovorech s úplně všemi komunikačními partnery, ať už se jedná o absenci fyzického kontaktu, nemít se komu svěřit nebo o koho se opřít v určitých životních situacích.

„Chybí mi objetí, že se potřebuji s někým obejmout, když je mi třeba smutno... A asi nějaký ty prohloubenější citové vazby k někomu, než třeba co mám s přáteli.“ (studentka Tereza)

„Ten život je občas docela prázdněj, že se něco stane a ty teď chceš zvednout telefon a někomu zavolat a často vůbec nemáš komu.“ (dispečer Viktor)

„Spíš mi chybělo, že večer sedím sám u televize, že není nikdo kolem. Rozumíš? To že sedíš v bytě sám, nikoho neslyšíš. To mi chybí.“ (úředník Karel)

„Třeba jako, to nemít nikoho po boku, nemít nikoho, komu se svěřit. Člověk je tvor společenský.“ (stážista František)

Některé informátorky zužovaly negativní pocity ve spojitosti s pocity osamění ve stáří.

„Upřímně asi moc neznám někoho, kdo by to takhle chtěl jako až takhle dlouhodobě. Protože když seš mladej tak je bezva bejt single, ale s postupem času si myslím, že většina lidí začne toužit po tom protějšku. V tom přicházejícím stáří jako 55 a plus je to taky už o nějaký vzájemný péči trochu a podpoře, žejo. A na to stáří bych určitě nechtěla být sama.“ (překladatelka Alena)

„Nedokážu si představit, že až budu stará, až budu babička, vlastně teda nebudu babička – babička, ale budu stará, tak vlastně nebudu mít kolem sebe nikoho, budu hrozně sama, a to ten život bude úplně takový osamělý. Že nemáš nikoho, kdo by ti byl jako blízký a je to hrozně smutné, že ten život trávíš sama celý.“ (studentka Tereza)

3.2. Sexualita a intimita: vztahová typologie

Ačkoliv bývají singles definováni jako lidé „žijící sami“, „bez partnera“ nebo „nezadaní“, neznamená to, že nevstupují do žádných vztahů a neužívají si předností partnerského života – sexu a intimity. Právě naopak. Singles často vstupují do mnoha různých typů vztahů. Já v této práci jejich vztahy prozkoumala a zaměřila se především na ty, ve kterých dochází k uplatňování jejich sexuality nebo intimity.

„Takže samozřejmě mám nějaký sexuální vztahy, to že jsem sám neznamená, že tohle nemám.“ (podnikatel Martin)

3.2.1. Kamarád taky rád⁸

„Kamarád taky rád“, nebo také vztah popisovaný jako „přátelé s výhodami“, „kamarádi s bonusem“ nebo „sex-kamarád/ka“, se ukázal jako velmi oblíbená forma intimního vztahu. Tomášek tuto kategorii pojmenovává jako „*Přítel/kyně do nepohody*“⁹. Jednoduše se jedná o spojení přátelství a fyzického uspokojení. V těchto vztazích bývají zainteresováni lidé, kteří mají velmi často mají společnou sdílenou historii, chovají

⁸ Pojmenování použité z titulku filmu americké romantické komedie z roku 2011: *Friends with Benefits*, v českém překladu *Kamarád taky rád*. Toto pojmenování navíc používá ve svém vyprávění informátorka Alena.

⁹ viz kapitola 1.1.2.2 *Sami, ale ne úplně*, s. 8-11

k sobě vřelé a důvěrné vztahy [Marar 2014: 50] a působí mezi nimi fyzická přitažlivost. Vztahy jsou také převážně dlouhodobějšího charakteru.

O sexuálním přátelství se zmiňuje celkem 5 komunikačních partnerů.

„No rozhodně to mám tak, že když s někým spím dlouhodobě, tak mi musí sednout, jakože lidsky. Musí to být někdo s kým si základně rozumím, je mi sympatický a s tím tedy nezůstane jenom o tuho, že se spolu pouze vyspíme, ale k tomu si třeba ještě povídáme, probíráme politiku a tak. A prostě baví mě toho člověka poznat i tak celkově.“ (překladatelka Alena)

„Líbí se mi, že i když jsme fakt kamarádi a můžeme vést vážně i důležité konverzace, tak že s ní můžu flirtovat. Že se třeba pošťuchujeme, že jí můžu někde vzít za prsa, že se s ní můžu líbat v klubu a pak si doma užít skvělej sex.“ (podnikatel Martin)

V sexuálních přátelstvích se objevil důležitý prvek privilegovaných znalostí, který popisuje Jamieson ve své práci *Intimacy: Personal relationships in modern societies*. Jedná se o vzájemně vytvářenou intimitu, při které dochází k důvěrnému sdílení svých osobních biografí s druhou osobu [Jamieson 1998:13]. V rozhovorech tento vztah nabírá jisté úroveň exkluzivity v porovnání s dalšími přátelskými nebo sexuálně zaměřenými vztahy.

„Probírali jsme jeho přátele, některé jsem znala i osobně. Tak i o jeho bratrovi, rodičích, co se jim přihodilo a které asi neříkal každému, protože to často nebyli věci, které by byly přímo košér nebo legální. Řešili jsme i problémy jeho bratra, kterými by se asi mezi ostatními moc nepyšnil. Dokonce jsme se bavili i o nějakých holkách co mu proplouly životem a já mu zase říkala o nějakých mužích. Myslím, že to je mezi námi hodně otevřené. A já s ním sdílela v podstatě to stejné, co se dělo mezi mými přáteli, v rodině, škole, práci.“ (překladatelka Alena)

Martin navíc narazil na velmi zajímavou věc, když zmínil, že mají k sobě se svou „kamarádkou s výhodami“ blíže, nežli si je se svými dalšími dlouholetými kamarádkami. Mohu se tak domnívat, že sex, jakožto důležitá část tělesné intimity, zde zapříčinil posílení intimity i ve sféře emoční.

„Ona je strašně moc chytrá, to se mi na ní neskutečně líbí a je to někdo, s kým si můžu vážně povídat. Že se spolu scházíme i tak a ona je někdo komu se otevřu fakt hodně. Tím, jak spolu spíme, tak bych řekl, že k sobě máme tak nějak blíže než třeba s těma dalšíma dlouholetýma kamarádkama. Že se s ní bavím asi tak jako s mamčou a

s těma klukama (nejlepší přátelé; pozn. autora), asi jsme překročili nějaké ty mantinely díky tomu sexu a já teď vím, že se s ní můžu bavit vážně o všem.“

Martin také poukazuje na preferované vlastnosti své sexuální kamarádky, v rozhovoru oceňuje její charakterové vlastnosti jako inteligenci, kritické myšlení a schopnost naslouchat. O podobných vlastnostech svých sexuálních přátel si zmiňovali i další výzkumní partneři. Ačkoliv i role přitažlivosti hraje v tomto vztahu důležitou roli, Martin ve vyprávění poukázal na to, že jeho kamarádka nesplňuje jeho ideály krásy. *„[...] ale ona není úplně můj typ – je na mě hodně malá a není až tak pěkná?“* Je možné se tedy domnívat, že role krásy není v tomto vztahu až tolik důležitá jako naopak vyzdvihované charakterové vlastnosti.

Kromě sdílení privilegovaných znalostí mě také zajímalo, zdali se v sexuálním přátelství podobně jako v partnerském vztahu projevuje intimita pomocí dotyků, mazlení. Na otázku zkoumající tělesnou intimitu, nikoliv samotný sex, Martin odpověděl takto: *„[...] normálně se nelíbáme, spíš jenom nějak před tím sexem, to jo, nebo když se opijeme v baru a prostě mám chuť ji popadnout a zlíbat. Ale jinak když jsem spolu třeba na procházce tak to vůbec ne, spíš že dělám takový erotický výpady, ale nic takového jako to líbání, to je už takový hodně vztahový a ten vztah mezi námi není.“*

Tělesná intimita jako líbání či mazlení se ukázala být pro sexuální přátelství příliš intimní a přípustná jen v rámci sexuální přede hry. Přátelství s výhodami je poměrně komplikovaným typem sexuálního vztahu, ve kterém se aktéři uchylují ke stanovování pravidel.

„[...] vždýcky říká že mi to přeje a když potkám někoho, kdo se mi bude líbit, tak ať do toho jdu, že ten náš vztah počítá s tím, že si jednou někdo z nás někoho najde a skončí to mezi námi.“ (podnikatel Martin)

„Jo, protože i tak to bylo dané, že nejsem spolu, že v momentě, když si někdo někoho najdu, tak mu to ten druhý vyčítat nebude.“ (překladatelka Alena)

„[...] žertovali jsme, že spolu budeme podvádět své budoucí manžele a manželky, tak jsme věděli, že to bude muset skončit až někoho opravdu potkáme.“ (produkční Ester)

Informátoři si ve svých vztazích vyjednávali především pravidlo týkající se ukončení jejich sexuálního přátelství, to mělo skončit ve chvíli, kdy si jeden z dvojice najde stálého partnera, a aniž by se na něj „sex-kamarád/ka“ zlobil/a či došlo na výčitky.

To úzce souvisí s tím, že v takovémto vztahu mají partneři jistou sjednanou volnost a mohou navazovat vztah s dalšími lidmi.

„Jo, tak my jsme normálně poznávali nové lidi. Ten sexuální vztah pro mě byl spíš taková úleva a jistota, že mám poměrně pravidelný přísun k sexu s někým, koho mám ráda a s kým si rozumím a sex nás spolu bavil. Ale to neznamenal, že bych nemohla poznávat nové lidi.“ (produkční Ester)

„Zároveň mi vyhovovalo, že i když jsem s ním dlouhou část toho našeho „vztahu“ chtěla být, tak jsem měla tu volnost, můžu flirtovat s jinými, spát s jinými.“ (překladatelka Alena)

„Víš ono to užívání právě i pramení z toho, že jsme sami, víme že jsme sami a víme, že prostě i když máme takový hodně blízký vztah, tak je to furt nezávazné. Že oba víme, že se můžeme dál scházet s dalšími lidmi a že máš pořád tu volnost.“ (podnikatel Martin)

I přes nastavená pravidla se však ukazuje, že jsme přeci jenom pořád lidi, milující, cítící, žárlící. I přes nastavená pravidla a domluvenou volnost se komunikační partneři nevyvarovali pocitům žárlivosti.

„Jsem třeba trochu naštvanej když se dozvím že někde byla s někým jiným, ale zase si nemyslím že by někdy spala s někým jiným a jestli jo, tak mi o tom asi neříká, nevím. Ale spíš bych řekl, že ne.“ (podnikatel Martin)

„Taky jsem ho už znala hodně dobře a vím, že teď už bych s ním být nechtěla, takže jsem mu to vlastně i přála nebo mi to bylo jedno. Samozřejmě že jsem někdy třeba žárlila na tu holku a přála jsem si, aby chtěl být ve vztahu se mnou, a ne s ní. Takže to bylo různý.“ (překladatelka Alena)

Pravidla volnosti souvisejí s pomíjivostí tohoto vztahu a jeho očekávanou konečností. Informátoři se proto zmiňují o způsobech, jak se snaží si sexuální přátelství udržet.

„Petra (kamarád s výhodami; pozn. autora) přes to, jak jsme si blízký, tak ho nemám jistého, může přijít nějaká holka a přebrat mi ho (smích). V tom vztahu má partner víceméně povinnost s tebou spát, takže chodíš doma v teplákách, týden nemyté vlasy a stejně se s tebou vyspí. Ale Petra jsem si chtěla takhle udržet a chtěla jsem ho nějak stimulovat, takže jsem si takhle strojila, dělala sexuální útoky. [...] a taky jsme si třeba posílali fotky erotický, nebo spíš já jemu, což jsem nikdy předtím neudělala.“ (produkční Ester)

Ačkoliv se v sexuálním přátelství vyjednávají pravidla svobody a vztahové volnosti, z rozhovorů je patrné i doufání a předpokládání exkluzivity sexuálního a intimního vztahu dvou přátel, která ovšem nebyla domluvena. Do střetu se tak dostává vyjednaný princip volnosti s předpokládaným principem exkluzivity.

„Jako já jsem si jistá, že když spal se mnou, tak spal i s někým jiným. Ale nevím o tom, že by měl někoho takhle trvalejšího jako mě. Že spíš někde byl a s někým se vyspal, ale ne že by měl druhou kamarádku s výhodami. Často jsem slychala že měl s někým sex, ale že to byla kráva a že si s ní neměl co říct.“ (překladatelka Alena)

V případě Aleny může být exkluzivita vztahu dána tím, že její kamarád nenavazuje další vztahy takového typu kamarádství s výhodami, ale „pouze si užívá s jednorázovkami“. V postmoderní společnosti by se i tento typ závazku dal brát jako forma oddanosti, kterou na základě svého výzkumu sexuálního života Američanů a Američanek na konci 90. let 20. století popsala Rubinová [Rubinová v Giddens 2012: 19].

Kombinace sexuálního přátelství a jiných intimních a sexuálních vztahů se projevilo i v dalších rozhovorech.

„[...] když jsem se třeba takhle dlouhodobě vidal s jednou holkou, tak do toho třeba nemít takový ty „nárazovky“ na jednu noc. Samozřejmě se to stalo, ne že ne, ale hele, nebylo to dobrý. I když jsem v tom vztahu nebyl a oba jsme věděli, že o vztah prostě nejde a že si vlastně můžeme dělat co chceme, [...] tak jsem měl takovej zvláštní pocit viny a trochu asi i výčitky? Takže jsem si to nakonec vlastně ani tak neužil a nastalo to za to vlastně, takže tomuhle se jako už vyhýbám.“ (dispečer Viktor)

Opět zde dochází ke krizi pravidel sexuálního přátelství. Přese to, že je zde princip svobody, tak se kamarádi snaží dodržovat určitou exkluzivitu. Když je exkluzivita sexuálního přátelství narušena, komunikační partneři zažívají pocity viny a výčitek. To navíc vede k tomu, že sex s „jednorázovkami“ již nevyvolává takové potěšení. Stejně pocity popsal v rozhovoru i Martin:

„[...] když je (Val – sexuální kamarádka; pozn. autora) v Praze, tak bych asi nemohl jet úplně s jinou domů. Ale když je pryč, tak je to snazší. Takže párkrát jsem si takhle užil i mimo, zase hezky na jednu noc, ale upřímně už jsem z toho ani neměl tak dobrý pocit jako dřív, protože jsem prostě třeba myslel na to, co by na to řekla Val a tak.“

Na komplikovanost těchto přátelství poukazují i samotní informátoři. Kromě střetu volnosti a exkluzivity sexuálního přátelství to souvisí s potlačováním lásky a problematikou privilegovaného sdílení.

„No tak určitě celková komplikovanost těchto vztahů. To nezajít moc daleko, nezamilovat se, nepustit si toho druhého moc k tělu, [...] A pak je jenom otázkou času kdy z toho jedna nebo druhá strana bude chtít udělat něco víc. Na druhou stranu ale chceš se s těmi lidmi nějak sblížit a ty holky co vidáš pravidelně nějak poznat.“ (dispečer Viktor)

Toto kamarádství je i přes svou komplikovanost velice oblíbenou formou vztahu, která může být vzhledem ke své povaze, která nabízí intimní sdílení, privilegovanou znalost, fyzické uspokojení, a přesto určitou volnost, důvodem, proč lidé nemají potřebu vyhledávat trvalý partnerský vztah.

„Musím říct, že nebýt Val (kamarádka s výhodami; pozn. autora), tak už bych asi byl zase ve vztahu, v jednu dobu jsem se málem takhle dal dohromady i s tou bejvalkou. Ale nechtěl jsem o Valentýnku přijít. A ublížit ji tím. Protože ona ten náš vztah taky miluje a baví jí a nechci jí takhle nechat.“ (podnikatel Martin)

3.2.2. „Jednorázovky“

Ve výzkumu se ukázalo, že zkušenost se sexem na jednu noc nebo krátkodobými/ jednorázovými známostmi mají téměř všichni z mých komunikačních partnerů. Do této kategorie řadím ty sexuální vztahy, ve kterých došlo k sexuálnímu kontaktu pouze jednou či příležitostně vícrát, ovšem bez záměru s dotyčným/ dotyčnou navázat nějaký bližší či důvěrnější vztah. Pro tento typ vztahu je charakteristická krátkodobost, poměrně vysoký stupeň anonymity, bránění vlastní intimity – nedochází zde ke sdílené historii či privilegované znalosti. Jedinci, kteří tyto vztahy navazují popisují jiskření, sexuální chtíč a fyzickou přitažlivost, která svede jedince dohromady – v mnohých případech zde sehrál svou roli alkohol. Vztahy jsou navázány za účelem sexuálního uspokojení a pojí se s ním i jistá mravní dilemata.

„No a po tomhle vztahu navazovalo plno „jednorázovek“, když to takhle řeknu. A to bylo prostě takovýto že jsem chtěla zkusit spát i s někým jiným než jenom vlastně s ním žejo. A chtěla jsem prostě vědět jaké to je mít někoho jiného. [...] Prostě zkouším

všechno možné. S těma klukama to bylo vážně že jsem se hledala a zkoušela co mě nejvíc tak jako přitahuje.“ (studentka Tereza)

„[...] po roce sexu se stejným člověkem si konečně užiješ něco jiného (smích). Já už kolikrát v tom vztahu ani sex nechtěla, jak to bylo stereotypní. Nechci znít děsivě, ale asi si to vzrušení z poznání někoho jiného, něčeho nového, protože každý chlap je v posteli jinej, je tam dole jinej a změna je vždycky dobrá věc (mrk). Takže i to si užít něco nového, jiného.“ (produkční Ester)

Navazování jednorázových vztahů se ukázalo být vyhledávaným vztahem v době po rozchodu. Komunikační partnerky popisují stereotyp, který často vládne v intimitě a sexualitě partnerského života a líčí své vzrušení z poznávání něčeho nového, užívání si sexuality s někým novým, nepoznaným. Jednorázové vztahy fungují jako prostředek zjištění svých preferencí a hledání sebe samé. Jak zaznělo v rozhovoru s Ester, tento typ vztahu vyhledávají po rozchodu také z toho důvodu, aby se co nejdříve vymanily z předešlého vztahu: *„Ted’ se pravděpodobně postavím do hrozného světla, ale prostě vždycky když jsem dříve ukončila nějaký vztah, tak přišel chlapec, se kterým jsem spala. Že to bylo vždycky vztah – milenec – vztah – milenec. [...] A proč? Jednoduchý. Dostat se ze vztahu. Zjistila jsem už jako mladá, někdy ve 20, že mi tohle pomůže nejlíp, a tak jsem to dělala abych se rychle dostala z rozchodu a mohla si někoho najít.“*

Jak jsem zmínila již v úvodu této kapitoly, pro výběr muže či ženy na jednu noc byla zapotřebí sympatie a fyzická přitažlivost. Informátoři ve svém vyprávění popisují pocity chťiče a nadržnosti.

„Vždycky to bylo založené na nějaké rychlejší či pomalejší sympatii a hlavně tedy asi chťiči nebo nadržnosti. Když jsi sama a nemáš pravidelný sex a pak potkáš někoho sympatického a přeskočí ta jiskřička, tak myslím že není vůbec nic špatného si to užít. Pro mě to bylo příjemné povyražení. Stalo se, užili jsme si, život jde dál.“ (překladatelka Alena)

„[...] potom na jednom pracovním večírku kde prostě byla veliká společnost a holky naše tam měli své rodiny (její zaměstnankyně), tak jsem se nějak dala do řeči s jedním jejich strejdou a odjela s ním domu. Stalo se to jenom jednou a ani jsem neměla v plánu, aby to někam vedlo, jakkoliv, ale ten Marek mi byl dost sympatickej a zavládl chťič, stalo se. No a já znovu otěhotněla.“ (matka/ podnikatelka Karin)

Společným jmenovatelem „jednorázovek“ je prostředí, ve kterém dochází k navázání těchto vztahů. Naprostá většina mých informátorů líčí vznik tohoto poměru v baru a za působení alkoholu. Sex na jedno noc moc nezávisí na míře sdílené historie, výzkumní partneři a partnerky uvádí navázání poměru jak se svými přáteli, tak s naprostými cizinci.

„Tak za ty poslední 4 roky jsem samozřejmě i pár těch sexů na jednu noc zažila. Většinou se jednalo o nějaké momenty na konci oslav, večírků, hospod. Párkrát se mi stalo že se jednalo o někoho, s kým jsem se znala těch pár hodin. Ale většinou už šlo o nějaké starší známé nebo kamarády, na které jsem spíš jen tak nějak po večírku, nebo taky na večírku, upadla.“ (překladatelka Alena)

„Takže se schůzky přesunuly především do barů a pak když jsem si sedli a proběhly nějaký vzájemný sympatie a jak to říct, nějaká fyzická přitažlivost? Prostě že jsem fakt byl nadřzenej a fakt jsem s ní chtěl spát a ona se mnou, tak jsme prostě šli ke mně a užili si.“ (dispečer Viktor)

„Jo, tak já mám docela to štěstí, že na mě ty ženský fakt jdou, že i když já nejsem někdo, kdo by za těma ženskýma lezl a ptal se na číslo, tak ony si dost častou přijdou za mnou (smích). Takže v baru vždycky tak někoho potkám.[...] když se mi líbila, třeba nějaká prsatá vysoká blondýnka nebo černovláska, tak jsem si ji vzal domu a užil si – s kondomem (smích).“ (podnikatel Martin)

Kromě potřeby poznat někoho jiného a užít si nezávazný sex s někým novým se dle předpokladů projevila i základní potřeba uspokojení sexuálních potřeby.

„Tak jsem ženská a myslím, že ještě v dobřejch letech a potřebuji si chvíli oddychnout od role matky, šéfové a prostě si vyrazit s chlapem a pobavit se. A užít si. Ono když máš tolik práce jako já, tak je pro tebe chvílka s někým v posteli tak ojedinělý zážitek, až je to hanba. A tohle člověk prostě v životě potřebuje. A nejde jenom o ten sex, ale o to vzrušení a uvolnění, co z toho plyne. Pro mě je to lepší než výlet na 2 týdny do lázní. Pokud je teda sex dobřej (smích).“ (matka/ podnikatelka Karin)

O krátkodobé známosti a sexu na jednu noc se zmiňuje i Viktor, popisuje zde ukojení sexuální potřeby, o které primárně ani nevěděl, ovšem potěšení ze sexuální rozkoše zde vstupuje do kontrastu s morálním dilematem, které nastalo po tom, co se slečně, se kterou prožil své sexuální uspokojení, už znovu neozval. *„Mně z toho bylo samotnému*

trochu, dost blbě a fakt jsem nikdy nebyl tenhle takovej ten kluk co se vyspí s holkou a pak jí nechá a vykašle se na ní.“ (dispečer Viktor)

Negativní pocity se sexem na jednu noc popisuje i Ester a František.

„Já se cítila příšerně. Nejen, že jsem se opila tak moc že jsem zažívala největší kocovinu svého života, ale navíc jsem se pravděpodobně vyspala s klukem, kterého jsem znala pár hodin a navíc si to nepamatovala. Víím, že jsem volala hnedka Veronice (nejlepší přítelkyně; pozn. autora) a skoro jí brečela do telefonu, že jsem byla znechucená sama sebou, že bych se s někým takhle vyspala a dost mě vyděsilo, že po těch letech randění ze mě očividně spadla taková ta záklopka, mravní stopka, která by ti řekla tady už jsi příliš daleko. Nikdy jsem nechtěla být někdo, kdo buse spát s chlapem kterého nezná, po propité noci v baru.“ (produkční Ester)

Ester popisuje svou první zkušenost se sexem na jednu noc velmi negativně. Zažívá pocity znechucení, protože se vyspala s mužem, kterého znala pouze několik hodin na večírku, sex si navíc vůbec nepamatovala. Ester ve vyprávění popisuje své obavy ze sexuálního čísla (počet sexuálních partnerů; pozn. autora). Proto se snažila volit sexuální vztahy, které jí zajistí určitou dlouhodobost – například sexuální přátelství, a zabrání tak častému střídání partnerů. Její pocity bych přirovnala ke Kaufmannově principu historického vnímání sexuality [Kaufmann 2012: 128]. Z historického hlediska byla ženám přiřazena role matky a manželky, které byly symbolem čistoty a oddanosti partnerovi. Muži naopak byli pověstní svými sexuálními excesy, které byly společností tolerovány a přijímány. Samotný Dickens jednou pravil: *„Jistěže můj syn chodí za děvčkami. Kdyby nechodil, měl bych strach o jeho zdraví.“* [Dickens v Faber 2014]. Není tedy divu, že když je žena stejně sexuálně aktivní a otevřená, jako muži, je považována za děvku, přitom muži se stejným skóre za Don Juany [Kaufmann 2012: 127-128]. Předsudky máme ovšem často zakořeněni sami hluboko v sobě a předsudky se utiskujeme sami.

Aby ze sebe Ester setřásla mravní dilema a pocity viny, s mužem z propité noci zašla na několik dalších schůzek, zahrnující večere, kino, procházky, aby tomu dala šanci a neměla pocity viny z toho, že šlo pouze o sex. Snažit se sexu dát smysl.

„Každopádně jak jednou překročíš tuhle hranici, to že jsem se s někým takhle jen tak vyspala, tak jsem to pak udělala několikrát. Fakt jednou to porušíš nějakou svojí, zásadu a už se to veze. Takže takhle jsem se pak ještě asi 2x nebo 3x vyspala s chlapem jen tak, jenom proto, že jsme byli nadržení...“ (produkční Ester)

Když Ester prolomila své mravní zásady, bylo pro ni snazší do jednorázového poměru vstoupit. Nyní šlo o nadrženosť a ukojení nárazové sexuální potřeby, které bývá přiřazované k mužskému pojetí sexu. Poměr se však neobešel bez následného litování a záměrné anonymizace a bránění si vlastní intimity.

„Ale ten sex nebyl o ničem, nebo to s někým, koho bych měla ráda, už v tu chvíli, kdy jsem s těma chlapama spala, jsem toho vlastně litovala. A pak jsem je já sama ani nechtěla vidět, takže jsem jim třeba dala rovnou falešný číslo nebo nikdy na zprávu neodpověděla.“ (produkční Ester)

Ačkoliv jsem pocity Ester odůvodňovala Kaufmannovským vnímáním ženské a mužské sexuality, mravní dilemata a výčitky se objevili i v rozhovorech s muži.

„Jen jsme jeden večer pili, skončili jsme u mě a já ti ani nevím, bylo to strašně divný. [...] Prostě když jsme skončili opilí u nás, tak ona něco začala, já vlastně ani nechtěl, protože mi to nepřišlo správně, neměl jsem tu Valentinu až tolik rád, nebo spíš, ona je fajn, ale třeba na chození, to bych fakt nemohl, to by nešlo. A prostě ona začala něco zkoušet, já se tomu spíš tak nějak vyhýbal. [...] A tak se to nakonec stalo, ale nebylo to dobrý, myslím, že jsme si to ani jeden neužili, že jsme oba cítili, že je něco špatně.“ (stážista František)

Pro Františka byla nezávaznost „vztahu na jednu noc“ důvodem výčitek, jiní to naopak vnímali jako hlavní výhodu „jednorázovek“.

„Miluju ženský a miluju sex jakmile se napiju a takže prostě to nadržení ze mě mluví a chci si prostě užít, na nic nemyslet a užít si, s tím že víš, že nemusíš druhý den nikomu dělat snídani a řešit jak se netěší do práce a kdy jí napišeš zprávu na dobrou chuť k obědu, ne. Prostě užijeme si skvělej sex a konec. To mě na tom baví.“ (podnikatel Martin)

Martin navíc poukázal na dilema sužující právě děvčata a jejich profil „lehké ženy“. Sám vnímá svoje jednorázové poměry za oblíbený způsob sexuálního uvolnění, u ženy to vidí jako opovržením hodnou věc.

„Ale já dost nenávidím ženský, co se takhle snadno zkurví, tyhle ženský vážně na nic jiného než na tohle „jedno použití“.“ (podnikatel Martin)

3.2.3. Vztah na dálku

Dalším typem vztahu, který se ve vyprávění objevoval, je vztah na dálku. Uplatňování sexuality zde není tak zjevné jako v předchozích vztazích. Větší roli zde hraje sdílená intimita založená na emoční podpoře a sdílení životních situací. Vztah na dálku se v rozhovorech neukázal jako primárně navázaný dálkový vztah, ale jako důsledek změny předchozího vztahu.

„Ona mi Eva (přítelkyně; pozn. autora) odjela do Austrálie. Dostala tam nějaké pracovní možnosti a odjela. Byli jsme tehdy spolu už 5 let, takže jsme se rozhodli ten vztah udržet a mít vztah na dálku, s tím že tam jede na 2 roky a vrátí se. Ona odjela v tom věku, kdy jsme mohli začít zakládat rodinu (Evě bylo tou dobou 30 let, Karlovi 31 let), bylo to rozhodnutí buď tohle, nebo děti a rodina.“ (úředník Karel)

V případě Karla došlo k přerušení trvalého partnerského vztahu a navázání vztahu na dálku. Důvodem narušení vztahu byly nové možnosti, kterých partnerka Eva využila a které popisují Linková a Tomášek ve svých studiích. Lidé mají možnosti cestovat a lepšího kariérního uplatnění a seberealizace. Partnerka Eva se navíc rozhodla odjet ve chvíli, kdy začínali přemýšlet o rodině. Oddalování rodičovství Linková popisuje jako další známku postmoderní doby [Linková 2002: 45].

Informátor Martin navázal vztah na dálku z toho důvodu, že mu kamarádka, se kterou mají domluvené sexuální přátelství, odjela do zahraničí cestovat. Martin popisuje vztah založený na sdílení svých vlastních každodenností. Sexualita je v tomto případě zastoupena sexem po telefonu nebo přes internet či stimulování erotickými fotkami.

„A naposledy, když odjela pryč, tak rovnou na 3 měsíce někam po světě, takže jsem jí dlouho neviděl. Ale v tuhle dobu jsme pořád v kontaktu. Takže posílá zážitky z cest, já podávám zprávy v Čech. Do toho si občas vyměníme pár nemravných zpráv, pošleme fotky a párkrát jsme dokonce zkusili sex přes internet nebo přes telefon.“ (podnikatel Martin)

Absence sexu je se ovšem ukázala být jedním z nepřátelů dálkových vztahů.

„[...] když je (Val – sexuální kamarádka; pozn. autora) v Praze, tak bych asi nemohl jet úplně s jinou domů. Ale když je pryč, když odjede na takovou dobu a je tak daleko, tak je to snazší. Takže párkrát jsem si takhle užil i mimo, zase hezky na jednu noc, ale upřímně už jsem z toho ani neměl tak dobrý pocit jako dřív, protože jsem prostě třeba myslel na to, co by na to řekla Val a tak.“ (podnikatel Martin)

„Byla pryč a já začal přemýšlet o svých možnostech, možná bych mohl ještě něco zažít. Chtěl jsem se s Evou domluvit na nějakých pravidlech, 2 roky je dlouhá doba a mohlo by to vztahu pomoci trochu se uvolnit. Ne se přímo rozejít nebo si dát pauzu, ale dát tomu určitou volnost. A ona souhlasila. [...] Když jsem si ale užil s jednou ženskou od nás z podniku, která po mně už delší dobu házela očkem, tak jsem se cítil strašně a měl jsem šílené výčitky“ (úředník Karel)

Stejně jako v Tomáškově typologii, kdy přiřadil do jedné kategorie vztahy na dálku a „nárazovky“, tak se i v mých rozhovorech objevilo propojení dálkového vztahu s „jednorázovkami“, které sloužilo čistě jako uspokojení sexuálních potřeb a fyzického kontaktu. Sexuální uspokojení v těchto vztazích však rodilo morální dilemata vůči partnerkám v zahraničí, a to i v případě, že dočasná vztahová volnost byla vyjednána.

„Nikdy jsem to už neudělal (sex s jinou ženou, pozn. autora). Já pak vlastně zjistil, že vlastně nemám, co by mi scházelo. S Evou jsme byli furt v kontaktu, mluvili jsme spolu přes Skype každý den. A ten sex za ty výčitky nestál. Spíš mi chybělo, že večer sedím sám u televize, že není nikdo kolem. Zprvu jsem si tu svobodu užíval, že jsem po pěti letech sám, ale brzy mi to začalo vadit.“ (úředník Karel)

Výhoda svobody jako jeden ze základních principů singlovství se po čase změnila na dilema samoty.

3.2.4. Vztah s „EX“ a vztah se zadaným mužem/zadanou ženou

Poměr se svým bývalým partnerem/ partnerkou ve svém vyprávění popsala Karin, Tereza a František. Komunikační partnerky a partner do tohoto vztahu vstupovali kvůli přetrvávající fyzické přitažlivosti s bývalým partnerem/ partnerkou. Jako bývalí partneři se navíc znali dobře, věděli, co se jim v sexu líbí, a navíc mohli pokračovat ve sdílení svých každodenností, protože měli díky předešlému vztahu velkou míru sdílené historie a privilegovaných znalostí [Jamieson 1998: 13]. Vztah s „ex“ jsem přiřadila do jedné kategorie se vztahem se zadaným mužem/ zadanou ženou, protože se projevilo prolínání těchto dvou vztahů.

„Já měla a mám osudového toho Ronalda (bývalý partner) a to se prostě těžko někým nahrazovalo. I sexuálně, [...] za ta léta jsme přesně věděli, co od toho sexu chceme a co máme rádi. [...] Spolu si občas někam vyjdeme a teda taky hlavně za tím sexem, ale není to nijak pravidelně, někdy častěji, nebo méně často, jsme oba dost

vytížení lidí, máme vlastní rodiny. Ale máme mezi sebou něco, co prostě nejde ignorovat.“ (matka/ podnikatelka Karin)

„No my jsme hodně mluvily o tom, jak jsme se rozešly a já jí říkala o tom, jak moc mě to mrzí, ale že už se to stalo, že už to nejde vrátit zpátky. Jenomže jsme furt cítily, že tam mezi námi něco je. Taková přitažlivost mezi námi byla.“ (studentka Tereza)

Partnerský vztah svého ex-partnera mé komunikační partnerky nikterak neřeší. Ačkoliv Tereza zmiňuje, že její okolí odsuzuje navazování vztahu s bývalou partnerkou, která má již novou přítelkyni. Tereza však žádné morální dilema necítí, je to osobní věc její ex-partnerky. V případě Karin se jedná dokonce o jistou formu zadostiučinění, jelikož její ex-partner nyní žije se ženou, kvůli které on něho Karin odešla.

„[...] my se s Domčou začaly scházet a spát spolu, i když ona chodila s tamtou holkou. No a když jsem to říkala kamarádkám, tak mi samozřejmě hned řekly, že to je hnusný, co dělám a tak. Že kdybych nevěděla o tom, že tu holku má, tak že by to bylo úplně v pohodě. Ale jakmile vím, že ona někoho má a spát s ní, tak to se prý prostě nedělá. Ale já na to zase říkám že je to její věc a já do toho nemám co kecat prostě.“ (studentka Tereza)

„Ale že to pro mě bylo svým způsobem i takové zadostiučinění? Nebo nevím, jak to říct, ale on byl s tou Markétou, kvůli které já jsem od něj vlastně nakonec odešla, a to, jak mi ubližoval a já teď takhle vlastně ubližuju dál, může znít hnusně a dětinsky, ale nebudu se tajit tím, že mi to dělalo a dělá dobře.“ (matka/ podnikatelka Karin)

3.2.5. „Jednostranný vztah“

Jednostranný vztah je poměrně ojedinělým typ vztahu, který se vyskytl ve dvou mých případech. Jedná se o vztah, ve kterém se jedna strana domnívá, že je uprostřed partnerského vztahu, přičemž druhá strana si užívá volnosti single života a partnerské závazky nepocituje. „Teď chodím se dvěma chlapama najednou, aniž bych chtěla. Já teda ze svého pohledu to беру tak, že jsem sama, ale vím že oni jsou přesvědčeni o tom, že se mnou chodí a já jsem tak pitomá, že jsem jim to včas nevyvrátila a no...“ (produkční Ester). Tento vztah vzniká tak, že se citově zainteresovaný jedinec nechá ovládnout svými pocity lásky a nevidí nevyrovnanou povahu vztahu. Druhá strana často hraje hry a se zaslepeností svého partnera si hraje, aby mohla využívat výhod partnerského vztahu, bez partnerského vztahu.

Tento vztah se ukázal ve vyprávění Ester a Františka, každý z nich však stál na druhé straně.

„Já si myslel že jsme spolu. No to je na tom právě to krásně složitý. Žádný pár nebo takhle, já jsem samozřejmě strašně chtěl, ale ona asi ne. Ale to, co jsme spolu trávili času a tak různě, to nebylo normální kamarádství. To byly spíš pořád takový falešný naděje, posunky a ona mluvila o svojí mámě přede mnou jako o svojí budoucí tchýni. No prostě si hrála. A hodně. A já to hrozně dlouho neviděl, myslel jsem, že jsem pár. Ale mě to už potom začalo úplně ničit, protože pořád jsem nevěděl na čem jsem a teda co.“
(stážista František)

„[...] a největší sviňárna na tom bylo, že ona si jenom hrála s citama, dávala naděje, přitom si jenom užívala moje prachy a svojí svobodu, protože jsme teda v tom vztahu, jakože vztahu, prostě nebyli.“ (stážista František)

Přesvědčení, že se František ocitl ve vztahu získal i z toho, jak vysoká byla míra sdíleného času, vzájemné poznání členů rodiny i rodinných tajemství. Svěřování se otevření druhé osobě popisuje jako klíč k intimitě i Marar [Marar 2014: 77-78].

„Takže jsme začali se stýkat hodně, jakože jsme spolu trávili každý den ve škole, každý den po škole, prostě u mě doma jsme byli pečený vařený, u nich doma, i na víkendy na grilovačky. Poznal jsem její rodiče, do dneška si tykáme.“ (stážista František)

Pohled na tento vztah z druhého břehu přináší Ester, u které k tomuto vztahu došlo kvůli protahování randění a do vztahu se dostala téměř omylem.

„Já nechci chodit ani s jedním, vážně nechci, jsou to bezva milí kluci, ale já to necítím, já chci vášeň, poznat někoho, u koho budu vědět že je to ono, že je to ten pravej a nebudu chtít na něj hrát žádné hry a podvádět ho a nic. Jenže oni jsou to tak fajn kluci a já jim nechci ublížit, takže jsem neměla to srdce to ukončit ani s jedním. [...] A je to psychicky i fyzicky vážně náročný. [...] Ale je příjemný je mít vedle sebe, mít komu zavolat při volné chvíli v práci nebo když se něco nedaří. A ten pocit, že tě má někdo rád, to je taky hezký.“

Na otázku, jak řeší sex v těchto vztazích odpověděla následovně:

„Spím s oběma, ale dělám to tak, abych nespala se dvěma v jednom týdnu, že každý má svůj týden, to je odporný. Já vím, ale... (odmlčení).“

Celkově se jedná o vztah, ve kterém je vysoká míra odhalující intimity, ve které dochází k utváření společné historie a privilegovaných vědomostí [Jamieson 1998: 13]. Jedna strana se díky vysoké míře prožívané intimity cítí být uprostřed partnerského vztahu, druhá strana využívá vztahových atributů toho vztahu, avšak nepocituje závazky partnerského vztahu.

3.2.6. „Doufám, že z toho bude vztah“ - sex

Tento vztah je charakteristický tím, že jedinec vstupuje do sexuálního poměru, protože doufá, že by se z toho mohlo stát „něco víc“ – partnerský vztah. Jedná se o velice podobný vztah jako „jednostranný vztah“, jedna strana je silně citově zainteresovaná a doufá, že se intimní schůzky promění na partnerský vztah. Oproti jednostrannému vztahu zde však panuje citová otevřenost a nezájem o partnerský vztah je druhému jedinci po kratší či delší době objasněn. I zde hraje roli velmi intimní sdílení svých každodenností a biografii.

Své zkušenosti a trápení popisuje v rozhovoru Tereza a František.

„[...] na té vodě jsem poznala Aničku, ona se se mnou začala hrozně bavit, svěřovala se mi, docela jako s intimními věcmi, což jsem byla z toho docela překvapená. A pak jsme se prostě opily a začaly jsem se líbat z ničeho nic a furt se na mě koukala a bylo to hrozně zvláštní. [...] no a postupem času, co jsem ji znala a co jsme se scházely i pak v Praze, tak jsem k ní začala něco cítit a pořád jsem se s ní musela vídat. Furt jsem jí chtěla vidět. No a takhle jsme se scházely a ona furt chodila s tím přítelem. A prostě když jsem spala u ní doma a vždycky jsme se spolu vyspaly.... ale tady u té Aničky jsem poprvé cítila, že jsem fakt zamilovaná. Že jsem dělala šílenosti, furt jsem za ní jezdila, psala jsem jí dopisy.“ (studentka Tereza)

Tereza popisuje pocity lásky k zadané slečně. V rozhovoru popisuje dobu, kdy doufala, že se Anička s přítelem rozejde a budou konečně spolu, její láska však nebyla opětována ani když se Anička s přítelem rozešla a našla si nového partnera. Na druhou stranu Tereza uznává, že jí Anička dopředu tvrdila, že s holkou kvůli své rodině chodit nemůže, a tak jí naději na partnerský vztah vzala rovnou na začátku.

„[...] já jsem s ní chtěla hrozně být, ale na ní bylo vidět, že to nemá stejně jako já. Že to prostě necítí tak jako já. A docela si se mnou hrála, že mě jenom využívala, že se mnou jenom spala a asi jsem jí i přitahovala, já nevím, já vážně nevím, ale prostě ona furt po tom, co jsme to takhle měly, tak ona se rozešla s tím svým přítelem a našla si

zase nějakého dalšího. Že to pořád bylo takhle to samé a my jsme spolu v podstatě spaly jenom, když jsme byly opily.“ (studentka Tereza)

Kromě citové nerovnováhy do vztahu vstoupilo neopětované sdílení. Jak popisuje Simmel, citové sdílení musí být vzájemné [Simmel v Marar 2014: 54]. V jejich vztahu byla míra emočního sdílení nerovnovážná.

„Ona vždycky, když já začnu o něčem mluvit, nějaký svůj problém, tak ona to hned třeba po minutě překroutila na to, že ona má nějaký ten problém. Že mě vůbec nevyslechla a hned prostě ona že má problém a vždycky to dopadlo že jsem jí utěšovala já a nikdy ona nenechala říct něco mě. Takže proto že je takovej sobec.“ (studentka Tereza)

Své zkušenosti popisuje také František. Ten zažil silné sblížení s kolegyní z práce, která byla čerstvě po rozchodu. Zatímco se z její strany jednalo pravděpodobně o porozchodový únik a navázání mileneckého vztahu, František si od toho sliboval něco víc. Františkova touha po lásce a vztahu opět desinterpretovala vzniklou situaci.

„[...] tak jsme spolu trávili hodně času. Jen jsme se občas spolu pomilovali, to mi přišlo že to posouvá někam dál, na další level. Já jsem doufal že by z toho možná mohlo vzniklo něco víc. Ale pro mě to nebylo vůbec to hlavní ten sex, já byl rád, že s ní můžu trávit ten čas, povídat si a tak. Ona pak řekla, že se vrací tedy k tomu bývalému příteli. [...] A asi mě to teda ani moc nepřekvapilo a ani nemrzelo, že jsem se na ní třeba za to ani nezlobil, spíš jsem to chápal a prostě jsem to zkusil, mohlo to vyjít, ale nevyšlo.“ (stážista František)

Do podobné situace se dostal ještě s kolegyní Lucií. Překážku ve vztahu zde ovšem netvořil bývalý přítel, ale Františkovo nižší ekonomické postavení.

„[...] ona je prostě samostatně výdělečně činná a starší než já a prostě v tomhle věku už se žena dostává právě na myšlenky na dítě a já jsem věděl, že jí nemám absolutně co nabídnout a rozhodně abych jí dal to dítě, tak to pro mě bylo naprosto nemyslitelný. Já ještě studuju a nijak zaopatřenej nejsem a fakt bych dítě neutáhl teď. To jako nepřipadalo v úvahu.“ (stážista František)

Naléhavost potřeby ekonomického zajištění se projevila i ve výzkumu Tomáška, kterou popisuje jako důsledek proměny pracovního trhu a hodnot porevoluční společnosti [Tomášek 2006: 90-91].

3.3. Další způsoby prožívání sexuality a intimita v nesexuálních vztazích

Kromě výše popsaných vztahů, ve kterých singles prožívají svou sexualitu a intimitu, se výzkumní partneři zmiňují o dalších způsobech a možnostech jejich zakoušení.

V rámci sexuality se téměř všichni výzkumní partneři přiznali k masturbaci. Karel navíc popisoval návštěvy profesionálních společnic.

Intimní vztahy jsou mými komunikačními partnery diskutovány především ve vztazích rodinných a přátelských. Intimita v těchto vztazích závisí především na sdílení a vytváření společné významné historie a společných privilegovaných vědomostí [Jamieson 1998: 13]. Informátoři přiznávají poměrně častý kontakt se svou rodinou či přáteli, a to minimálně na týdenní bázi.

„Klukům říkám úplně všechno, píšeme si skoro každý den nebo voláme přes FaceTime. Kamarádka mi furt říká, že jsme jako „teplí bratři“, protože si říkáme úplně všechno a do nejmenších detailů (smích). A s mamkou mám taky hodně otevřený vztah, ta taky ví všechno.“ (podnikatel Martin)

Ester rozlišuje povahu intimity sdílení svého života s nejlepší kamarádkou a ostatními přáteli a poodhaluje tak strukturu svých privilegovaných vztahů.

„Já mám mnoho kamarádů a často se nás schází hodně moc. Ale (dlouhé odmlčení), mám asi jenom jednu kamarádku, se kterou jsem v kontaktu vážně hodně a se kterou všechno probírám. [...] to je kamarádka z vešky, která o mě ví tak nějak všechno. A proto jí taky všechno říkám i dál, protože když o tobě někdo ví všechno, tak se mu je nejjednodušší svěřit, protože už zná ty okolnosti, ví, co bylo předtím.“ (produkční Ester)

Stejně nebo podobné výpovědi se projevily u většiny dotazovaných. U Karla se navíc objevilo i silné citové pouto se svým psem Brunem, který mu dává pocit důležitosti a potřebnosti a pomáhá překonat samotu single života.

Jak jsem popsala v teoretické části této práce¹⁰, jedním z projevů uplatňování intimity je sdílení společných privilegovaných vědomostí, jejichž základem je důvěra, předpokládám, že to je důvodem, proč se sdílení svých biografii objevuje právě ve vztazích rodinných,

¹⁰ viz kapitola 1.2.2. Intimita a její proměny, s. 13-14

či v okruhu jednoho či pár nejbližších přátel. Z několika rozhovorů však vyplívá, že intimita sdílená v partnerském vztahu nemůže rodina ani přátelé dostatečně nahradit.

„Ti (přátelé; pozn. autora) nejsou u tebe doma a prostě nemají úplně čas, aby za tebou přijeli ve 12 odpoledne, že se ti chce brečet a že potřebuješ obejmout. Nejsou třeba vždycky tam, kde ty chceš, aby byli. A to ten partner je a chce i být.“ (studentka Tereza)

„To není jako ono, jsou věci, co řekneš přítelkyni nebo příteli, ale kamarádům zase něco jiného a zase ne opačně, ale asi chápeš, jak to myslím, je to jiný – přítelkyně a kamarádi.“ (stážista František)

3.4. Moralita sexuálních a intimních vztahů

Ve vyprávění mých komunikačních partnerů se občas objevily otázky spojené s morálními dilematy týkající se jejich sexuálních vztahů či sexuality samotné.

Dilema převažující právě mezi ženami bylo samotné sexuální číslo, tedy počet sexuálních partnerů. Ester, Tereza i Alena ve svém vyprávění popisovali strach o přílišné navýšení tohoto čísla. Ačkoliv popisují, že by sexualita měla být rovnoprávná, nemohou v sobě tyto pocity potlačit.

„[...] vždycky jsem se bála toho, abych nerozšiřovala svůj seznam. Víím, že teď už bych partnerovi neřekla, kolik těch chlapů bylo, že bych prostě lhala.“ (produkční Ester)

„Já se za to stydím, protože mi to přijde moc, že si pak o mě lidi myslí, že jsem nějaká běhna. Ale v podstatě já tam mám hodně těch chlapů, protože jsem furt hledala toho pravého a vlastně furt jsem to necítila.“ (studentka Tereza)

Viktor při svém vyprávění odhalil počet svých sexuálních partnerů, který přesahoval číslo 20. Žádná mravní dilemata však nepocit'uje.

„Jsem dospělý muž a myslím, že mít řadu sexuálních a jakýchkoliv jiných partnerek není nic, za co bych se měl stydět nebo tak. Jako chápu že mají lidi nějaký předsudky a když vidí někoho kdo je v mém věku sám, bez stálé partnerky a sexuálně aktivní [...] to mi může být úplně jedno.“

Jelikož jsou singles skupinou, kteří jsou dlouhodobě sami, bez vážného partnerského vztahu, je proto přirozené, že snadno vystřídají vyšší počet sexuálních partnerů. Rozdíl mezi vnímáním vlastní sexuality mezi muži a ženami může být dán historickým vnímáním sexuality: čisté a oddané ženy a dobytvačného muže a zakořenění

tohoto genderového stereotypu v ženách a mužích i v postmoderní době. To, že se ženy uchylují k zatajování počtu svých sexuálních partnerů se ukázalo i ve výzkumu Rubinové [Giddens 2012: 20].

Jak jsem nastínila už v kapitolách výše, některá morální dilemata a zásady se objevovaly ve spojitosti s provozováním nezávazného sexu a „jednorázovek“. Ester zažívala pocity zklamání sama ze sebe a výčitky, když porušila své morální zásady a poprvé okusila „sex na jednu noc“ a ještě větší, když to pak ještě několikrát zopakovala¹¹.

Viktor vztahuje své morální zásady převážně na to, zdali ve vztahu jednal s ženami nečestně, tak, jako se mu stalo při svém prvním „vztahu na jednu noc“. Po první schůzce se vyspal s ženou, se kterou byl předtím krátce v kontaktu přes sociální síť. Slečně se už nikdy neozval a na její zprávy nereagoval. S odstupem času začal pociťovat výčitky.

„No dost jsem si tímhle uvědomil že tohle těm holkám dělat nemůžu, že na to nemám žaludek prostě, fakt at' si o mě lidi myslí cokoliv, tak nechci nikomu takhle ubližovat, to fakt ne, to se nedělá. Takže jsem na tom Tinderu začal být víc přímočarý a vybíral si holky, u kterých už z té konverzace bylo jasné, že třeba právě taky hledají ten sex.“

Stejně pocity zažíval František, který se odmítal sexuálně sblížit se slečnou, protože věděl, že k ní necítí žádné hlubší city, aby jí pak mohl nabídnout vztah. Sex bez vztahu nebo vyhlídky na vztah je pro něj nepřipustný.

Dalším morálním dilematem objevujícím se v rozhovorech je překrývání sexuálních partnerů. Tato dilemata řešili převážně lidé zainteresovaní v dlouhodobějších vztazích se svými kamarády s výhodami.

„[...] snažil jsem se to držet ještě nějak v rámci mezí, jakože prostě mít ještě nějaký zásady a když jsem se třeba takhle dlouhodobě vídal s jednou holkou, tak do toho třeba nemít takový ty „nárazovky“ na jednu noc. Samozřejmě se to stalo, ne že ne, ale hele, nebylo to dobrý, [...] tak jsem měl takovej zvláštní pocit viny a trochu asi i výčitky?“ (dispečer Viktor)

¹¹ viz. kapitola 1.2.2: Intimita a její proměny, s. 13-14

Ačkoliv v sexuálním přátelství měli přátelé sjednaná pravidla volnosti a měli možnost se scházet s dalšími lidmi, když pak vstoupili do sexuálního dobrodružství, pociťovali výčitky.

Poslední více či méně diskutovanou mravní otázkou je sexuální vztah se zadanou osobou. Samotní komunikační partneři a partnerky to nevidí jako dilema, považují to za problém toho, který má vážný vztah. Do světla morálky to dávají pouze v souvislosti s reakcemi okolí.

„[...] my se s Domčou začaly scházet a spát spolu, i když ona chodila s tamtou holkou. No a když jsem to říkala kamarádkám, tak mi samozřejmě hned řekly, že to je hnusný, co dělám a tak. Že kdybych nevěděla o tom, že tu holku má, tak že by to bylo úplně v pohodě. Ale jakmile vím, že ona někoho má a spát s ní, tak to se prý prostě nedělá.“ (studentka Tereza)

Na otázku, zdali ona sama v sobě pociťuje nějaké zábrany či dilemata odpověděla: *„Ne! vůbec. Jenom když mi to říkaly ty holky, tak jsem jako chvíli řikala že jako mají asi pravdu, ale co mi je prostě do té druhé holky.“*

3.5. Genderové stereotypy ve vnímání sexuality a intimacy

V téměř všech vyprávěních se informátoři dotýkali témat genderových stereotypů, především pak v kontextu ženské a mužské sexuality. Hlavním diskutovaným tématem byl společensky stereotypizovaný pohled na ženskou a mužskou sexualitu (na ženu jako manželku a matku a muže dobytce a sexuálního uchvatitele).

V rozhovorech se nijak neprojevil rozdíl v sexuálním životě single mužů a žen, dle vyprávění jsou mé informátorky stejně sexuálně aktivní, jako muži. Rozdíl se však projevil ve vnímání vlastní sexuality. Ačkoliv komunikační partnerky i partneři uvádějí, že by mužská a ženská měla být rovná, poukazují na ustálené stereotypy ženské sexuality, které rovnost sexuality pohlaví trochu brzdí. Ženy samy popisují, že se bojí, že budou označeny za „dívký lehkých mravů“. Samy tak své jednání nevnímají a jejich sexualita jim přijde zdravá a přirozená, mají však strach z nálepkování společnosti. Jak jsem již zmínila, k tématu se vyjadřovali i mužští informátoři. Na dotaz ohledně mužské a ženské sexuality zareagoval informátor Viktor následovně:

„[...] sex je něco, co si má člověk užít, a tak by to k tomu měl přistupovat, a ne se nějak užírat tím, [...] abych prostě neměl moc ženských nebo chlapů na tom svém seznamu. Hlavně u těch ženských bych řekl že je to ještě takhle problematický, že se ony samy přes to nedostaly, aby nebyly třeba za kurvičky a aby se na ně nějak nekoukalo, u chlapů to přece jenom není tak horký, tam se to tak nebere. Ale jako myslím že se to už dost zlepšuje i na straně těch žen a přijde mi to tak správně. [...] byl jsem hodně překvapený, kolik ženských to má stejně, že se prostě rádo pobaví, to bych řekl že teď ženský si uměj daleko více užívat ten sex asi než dřív, to jsem byl fakt hodně překvapený. Já byl vlastně příjemně šokován (smích)!“

Podobný názor projevila také informátorka Alena:

„Myslím si, že rozdíl mezi mužskou a ženskou sexualitou moc není. Akorát ze strany ženy v ní hrají větší roli city, když jde o nezávazný sex, prostě je to pro ni větší emociální zážitek. [...] U mužský a ženský sexuality hrají roli předsudky a nastavení společnosti. Chlap spí se vším, co potká, a je to husťák, holka si víc užívá, je to děvka. Není to správně, nemá to žádnou logiku, proč muž může a žena za to má být souzena, ale řešení neznám.“

Jak jsem již zmínila, rozdílnost v chápání mužské a ženské sexuality vychází z toho, jak bývala chápána po staletí. Z historického hlediska mají ženy v sobě zakódovaný sex a sexuální prožívání ve spojitosti s manželstvím a snahou o početí dítěte. Muži byli od takovýchto rolí oproštěni [Kauffmann 2010: 128]. Ženy navíc byly učeny sexuální zdrženlivosti a poslušnosti. Žena byla vážena podle toho, jak dokázala odolávat sexuální útokům svých nápadníků [Rubinová v Giddens 2012: 19].

I když většina komunikačních partnerů poukázala na to, že by v sexualitě pohlaví měla panovat rovnost a sami vyslovili potěšení nad postupným vzestupem ženské sexuality, našel se i názor zastávající společenské stereotypy.

„Když máš lva v divočině, tak se ti taky nepáří celý život s jednou lvicí. A je normální, že chlap prostě má ty milenky třeba, ale žena ne. Ta má být ta věrná. Chlapi a ženský jsou jiný, tak to je a tak to nemůžeš srovnávat. [...] ženská by měla být ta co bude doma, třeba se starat o děti a tak a mít na starosti tu domácnost. A když chlap pracuje a vydělává tak prostě ty role tam jsou jiný. A chlapi vždycky ty milenky měli. A tak to je a přijde mi to tak normální.“ (podnikatel Martin)

Karin v rozhovoru proti podobným stereotypům ohrazuje a uvádí, že si plně užívá sexu a bere to jako přirozenou součást dospělého života ženy i muže, plně bez citů a bez výčitek. V rozhovoru s Františkem naopak došlo k doznání toho, že je pro něj sex

bez citů morálně nepřijatelný: „*Ale tohle prostě nejsem já, já nespím s holkama, pokud je nemám nějak opravdu rád a třeba nedoufám, že to někam povede.*“

V souvislosti s genderově rozdílným vnímáním sexuality se ve vyprávěních Terezy a Františka se navíc diskutoval problém biologických hodin. Ačkoliv si žena může užívat sexuální prožívání stejně, jako muži, v určitém věku je možné, že začne pociťovat tíhu biologických hodin a začnou svou sexualitu zaměřovat na partnerský život a začínání rodiny.

„*U těch ženských to může být pak trochu jinak, že třeba taky si umějí užívat, věřím tomu, ale pak když jim začne táhnout na 40, tak jako začínají cítit takový ty mateřský tlaky a pudy a najednou jim dojde že chtějí ty děti a rodinu a partnera. Takže myslím, že u žen je to jiný než u těch chlapů.*“ (stážista František)

V neposlední řadě jsem v rozhovorech zpozorovala diskurz proměny sexuality v rámci sexuální dominance, o kterém hovořili jako muži, tak ženy. Z rozhovorů vyplynulo, že se ženy pomalu dostávají z nadvlády mužské sexuální dominance [Rubinová v Giddens 2012: 17-18] a přebírají iniciativu.

„*[...] ona je talentovaná, hlavně je hodně hodně na sex, takže spíš musela často nutit ona mě a to se mi líbí, když holka prostě umí ukázat, že mě chce a nebojí se začít sama a na nic a nikoho nečeká.*“ (podnikatel Martin)

„*[...] to bylo takový strašně divný a zároveň to pro mě bylo takový nezvyklý, že vlastně ta holka udělala první krok a možná proto jsem do toho šel, a proto mě to docela zajímalo.*“ (stážista František)

4. Závěry analýzy a diskuse

4.1. Životní styl singles

Nejprve jsem se zaměřila na zmapování životního stylu svých informátorů. Důvodem, proč se informátoři ocitli ve stavu singles byl zpravidla více či méně bolestivý rozchod, po němž se jim buď nepodařilo najít nového partnera, nebo se rozhodli ve stavu single dobrovolně chvíli setrvat a užít si svobodu a výhody single života. V některých případech došlo k vytvoření poměrně silné single identity, která vedle k neochotě vzdát se výhod singlovství a vstoupit do nového vztahu.

Při zkoumání životních motivací se ukázalo, že všichni z mých informátorů do budoucna počítají se vstupem do manželství nebo navázáním vážného partnerského vztahu. Polovina mých informátorů je již nyní připravena navázat partnerský vztah, druhá polovina si chce zatím užívat single života. Důležitým faktorem v oddalování vstupu do partnerství se ukázala být potřeba finančního zabezpečení, vybudování kariéry a sebenaplnění (dokončení studia, cestování) ještě před vstupem do manželství/partnerství. Jako důvod singlovství toto ve sv práci popisuje i Tomášek [Tomášek 2006: 90-91]. Zaměření na kariéru a seberealizaci byl u mých informátorů často důvodem úniku ze samoty singlovství, nebo je to naopak důvodem, proč si nemohou najít vážný vztah. Kromě práce a zaměření sám na sebe se singles tráví svůj volný čas především s rodinou a přáteli (i těmi čtyřnohými), kteří se ukázali mít v životě single lidí speciální význam. Významnou hodnotu má v jejich životě také randění a navazování sexuálních vztahů, které složí nejen jako prostředek poznávání potenciálních životních partnerů, ale také jako způsob povyražení, pocit žádanosti, pozornosti a potlačení pocitů osamělosti a uspokojení sexuálních potřeb. Zde se objevil speciální význam online-technologií (v tomto případě konkrétně online seznamky Tinderu), které dodávalo singles sebedůvěru v randění a poznávání nových lidí a dávalo jim možnost ukázat svou pravou tvář a poznat lidi se stejnými zájmy v oblasti randění. Online randění se ve svém díle *Love Online* věnuje Jean-Claude Kaufmann, který stejně jako moji výzkumní partneři popisuje, jak se v online světě projevuje pravá sexualita jejich uživatelů [Kaufmann 2012: 133].

Významnou hodnotou single života se ukázala být svoboda a volnost. Singles často vyzdvihovali atribut svobody spojovaný se svobodou v rozhodování, ve svém jednání a volnost ve vztazích, které navazují. Na druhou stranu informátoři popisovali

druhou stránku svobody. Několik informátorů potvrdilo, že si na svobodu a volnost příliš zvykli a nyní nejsou tolik ochotní dělat kompromisy a podřizovat se někomu jinému, což může být důvodem znemožňujícím nebo komplikujícím navázání vážného vztahu. V kontrastu s atributem svobody stojí pocity osamění, které se projevují v absenci fyzického kontaktu či ve sdílení svých každodenností. Objevily se také obavy ze samoty ve stáří.

4.2. Sexualita a intimita: vztahový typologie

Při analýze vztahů, ve kterých singles uplatňují svou sexualitu, vyvstalo celkem 6 vztahových kategorií. Vztahy se liší mírou sdílené historie, sdílením privilegovaných znalostí, mírou důvěry a intimity, pravidly i svou délkou trvání.

Velmi oblíbeným vztahem se ukázala být kategorie „Kamarád taky rád“. Jedná se o typ dlouhodobějšího vztahu charakteristický vřelými a důvěrnými osobními vztahy, vysokou mírou privilegované znalosti partnerů a sdílenou historií propojenou s tělesnou intimitou. Tyto prvky tělesné a emoční intimity popisuje i Marar ve svém díle *Intimacy: Understanding the Subtle Power of Human Connection* [Marar 2014:50]. Podmínkami těchto vztahů se v případě svých informátorů ukázala být jak fyzická přitažlivost, tak vzájemná sympatie založená na charakteru osob (která je základem i běžného přátelství). Panuje zde vyšší úroveň exkluzivity nežli v jiných typech vztahů, ta se však dostává do sporu s atributem volnosti a nezávaznosti. S porušením exkluzivity vztahu (například „jednorázovkami“) se u informátorů vyskytují pocity žárlivosti a morálních dilemat. V sexuálním přátelství se vyskytují pravidla týkající se ukončení vztahu ve chvíli, kdy si jeden z přátel najde partnerský vztah. Vztah „Kamarád taky rád“ je velmi podobný kategorii „*Přítel/kyně do nepohody*“, kterou stanovil Tomášek [Tomášek 2006: 98].

Dalším typem vztahu jsou „jednorázovky“, vztahy na jednu noc. S tímto typem vztahu mají zkušenost téměř všichni komunikační partneři. V těchto vztazích je typická vysoká úroveň anonymity a nesdílení společné historie a privilegovaných znalostí o druhé osobě. V tomto vztahu je obvyklá fyzická přitažlivost, sexuální jiskření a sexuální chtíč. Tento vztah je většinou uskutečňován za účelem sexuálního uspokojení a bývá spjat s morálními dilematy, zejména když byli informátoři již zainteresováni v jiném typu vztahu – vztahu na dálku, nebo sexuálním přátelství. „Jednorázovky“ se ukázaly

být příkladem tělesné intimity, která postrádá důvěru a emoční sdílení partnerů, kterou popisuje Marar [Marar 2014: 50].

Vztah na dálku, jako další typ vztahu, který singles navazují, se vyznačuje vyšší mírou sdílených každodenností a menší měrou sexuálního uspokojení, to bývá z části nahrazeno zasíláním erotických fotek či sexem po internetu a telefonu. Absence sexu se však ukázala být důvodem, proč do vztahu dochází ke vstoupení třetí osoby, zpravidla v podobě „jednorázovky“. Vztahy na dálku nebyly v případě mých informátorů zakládány cíleně, ale stalo se tak v důsledky odcestování partnerky nebo sexuální kamarádky. Vztahu na délky se věnoval i Tomášek, který tuto kategorii spojil dohromady s kategorií „nárazovky“ právě kvůli tomu, jak se tyto dvě skupiny často prolínají [Tomášek 2006: 97-98].

Prožívání sexuality a intimity se prokázalo také ve vztahu s ex-partnery a se zadanými muži a ženami. Tyto vztahy jsou mými informátory preferovány kvůli přetrvávající fyzické přitažlivosti a vzájemné intimní znalosti. Partneři navíc mohou pokračovat ve sdílení svých biografií a každodenností, jelikož mají společnou historii a privilegované znalosti o druhé osobě. Bývalí partneři byli navíc zainteresováni v partnerském vztahu, proto jsem tyto dvě kategorie spojila do jedné. V rozhovorech se diskutovala moralita podvádění ex-příteleva nového partnera. Morální zásady byly pocíťovány z reakce okolí, samotné aktérky morální dilemata nepocíťovaly.

Poměrně ojedinělým typem vztahu je „jednostranný vztah“. V tomto vztahu se jedna citově zainteresovaná strana domnívá, že se nachází v partnerském vztahu, protože jsou všechny atributy (podle Marara) vztahu jsou naplňovány (utváření společné historie, důvěra, svěřování, intimita, sexualita) [Marar 2014: 77-78]. Druhá strana těchto vztahových atributů emoční i tělesné intimity využívá, avšak necítí žádné závazky a nadále si užívá i výhody single života – volnost, randění.

Poslední typem vztahu, ve kterém je uplatňována sexualita, se ukázal být „Doufám, že z toho bude vztah“ - sex. Jedná se opět o vztah, ve kterém panuje určitá míra emočního sdílení partnerů, přičemž jedna strana je více citově zainteresovaná a doufá v partnerský vztah. Jak popisuje Marar, právě otevření se a důvěrné sdílení privilegovaných vědomostí je klíčem k pravé intimitě [Marar 2014: 77-78]. Můžu předpokládat, že to u citově zainteresovaných informátorů navazovalo pocit exkluzivity a sblížení, které se sexem snaží posunout na další level – partnerský vztah.

4.3. Další způsoby prožívání sexuality a intimity v nesexuálních vztazích

Kromě výše¹² popsaných vztahů se v rozhovorech projevila důležitost masturbace jako forma sexuálního uspokojení a také využití služeb profesionálních společnic. Masturbaci se ve svém výzkumu věnovala Lilian Rubinová, které na výzkumu dvou generací Američanů a Američanek ukázala rozšiřující se variability sexuálních praktik [Rubinová v Giddens 2012: 20]. Masturbace se stala běžnou součástí sexuality téměř každého jedince, v mém výzkumu masturbaci přiznali všichni komunikační partneři.

Co se týče intimity a jejího sdílení mimo sexuální vztahy, můžeme ji nalézt ve vztazích rodinných a přátelských, popřípadě ve vztazích s domácími mazlíčky. Intimita v těchto vztazích závisí především na sdílení a vytváření společné významné historie a společných privilegovaných vědomostí [Jamieson 1998: 13]. Jelikož je jedním z typů intimity právě důvěra a svěřování se, domnívám se, že to je důvodem, proč se intimita tak hojně vyskytuje ve vztazích s rodinou a přáteli. Právě přátelé a rodina se ukázali být důležitými prvky, které mohou do jisté míry nahrazovat sdílenou intimitu partnerského vztahu. Z několika rozhovorů však vyplývá, že intimita sdílená v partnerském vztahu nemůže rodina ani přátelé dostatečně nahradit.

4.4. Moralita sexuálních a intimních vztahů

Morální otázky a dilemata se objevovala ve všech uskutečněných rozhovorech, kde se týkala jak sexuálních vztahů, tak sexuality samotné.

Dilema diskutované mezi ženami byl počet sexuálních partnerů. Ačkoliv ženy uváděly, že si svou sexualitu užívají a sex je baví, sdílely také své obavy z předsudků, které mohou ve společnosti panovat a následném odsouzení. Tyto pocity vycházející z historického vnímání ženské role a sexuality popisuje Kaufmann ve svém díle *Love Online* [Kaufmann 2012: 128], které detailněji popisují v kapitole¹³ níže.

Dalšími mravní otázky se týkaly především prolínání sexuálních partnerů, které pociťovali jak ženy, tak muži bez rozdílu. Ačkoliv singles sjednávají své vztahy založené na volnosti a mají tak možnost navazování dalších sexuálních a jiných vztahů,

¹² viz kapitola 4.2. *Sexualita a intimita: vztahová typologie*, s. 55-56

¹³ viz kapitola 4.5 *Genderové stereotypy ve vnímání sexuality a intimity*, s.58-59

když exkluzivitu jednoho vztahu poruší, cítí výčitky a pocity spojené s podváděním (které se objevují v partnerských vztazích).

4.5. Genderové stereotypy ve vnímání sexuality a intimacy

Genderové stereotypy, které se objevovaly ve vyprávění mých informátorů, se váží především na ženskou roli, její proměny a ženskou sexualitu. Z rozhovorů bylo patrné, že jsou ženy stejně sexuálně aktivní jako muži a že si svou sexualitu užívají. Sex ve vyprávění ženských informátorek nebyl nikterak slučován s institucí manželství, ba dokonce za účelem reprodukce. Giddens se proměnám sexuality věnuje a uvádí, že ženy nyní mají poprvé v historii lidstva stejný nárok na fyzickou rozkoš a sexualitu oproštěnou od manželství, závazků a emocí, jako muži [Giddens 2012: 9]. V rozhovorech se však prokázala určitá míra nejistoty, co se týká ženské sexuality, tu vnímaly jak ženy, tak muži. Z vyprávění vycházelo, ženy se ženy bály negativních nálepek a stigmat společnosti, pokud přišlo na otázku počtu sexuálních partnerů nebo celkově na sexuálně aktivní život ve chvíli, kdy nemají trvalého partnera. Samy sebe potom měly tendenci stigmatizovat, je tedy patrné, že se se svou novou sexuální rolí musí sžívat a ztotožňovat samy ženy. Obavu z předsudků a opovržení potvrdil informátor Martin, který zastává tradiční role dobovačného muže a ženy jako domácí pečovatelky a ve vyprávění uvedl, že ženami na „jednu noc“ opovrhne, i když takové vztahy sám čas od času vyhledá. Negativní hledisko proměny a posílení ženské sexuality však pomíjí v případě, kdy žena nabývá sexuální dominance a v převezme iniciativu na poli sexu nebo randění. Muži v tomto případě hodnotí změnu role jako pozitivní a příjemnou změnu. To koresponduje s Giddensovým pojetím plastické sexuality, která popisuje sexualitu oproštěnou od potřeby reprodukce a vyprošťující ze s mužské dominance [Giddens 2012: 10-11].

Rozdíly ve vnímání sexuality mých informátorů zdůvodním Kaufmannovským pojetím proměny sexuality. Historicky brali muži sex jako čisté uspokojení, bez nutnosti závazku. Ženy naopak neměly právo takto smýšlet, jejich fyzické potěšení bylo vždy spojováno s dlouhodobým vztahem a utvářením rodiny. Pro ženu byl sex součástí duševního propojení s partnerem a rodinou. Z toho pramení, že se ženy i dnes ženy zamilují mnohem snáze a rychleji nežli muži [Kauffmann 2010: 128]. Navíc byly ženy

učeny sexuální zdrženlivosti a poslušnosti. Žena byla vážena podle toho, jak dokázala odolávat sexuálním útokům svých nápadníků [Rubinová v Giddens 2012: 19] a sexuální prožívání pro ni bylo spojeno s institucí manželství, a to navíc za účelem plození potomků. Ačkoliv došlo v postmoderní společnosti k výrazné proměně, je možné tvrdit, že si společnost s sebou nese sexuální předsudky (i když v redukované míře) stále dál.

4.6. Vztah motivací singles a sexuálních vztahů

V práci jsem se v neposlední řadě zaměřila na určení spojitoství mezi životními motivacemi singles a sexuálními vztahy, které navazují. Spojitost se projevila zejména u lidí, kteří jsou se svým single životem spokojeni a kteří mají v plánu oddálit svůj vstup do vážného partnerského vztahu a rodinného života, a vztahem sexuálního přátelství. „Kamarád taky rád“ se jeví jako výhodná forma vztahu, protože zahrnuje jak emoční, tak tělesnou sdílenou intimitu, avšak jedinci zanechává volnost a prostor na budování kariéry a seberealizaci. Jedinci tak mají možnost využívání určité jistoty a stability emočního sdílení a více či méně pravidelného přísunu sexu. Na druhou stranu lidé, kteří jsou ve stavu single nespokojeni a doufají v co nejbližší nalezení partnerského vztahu, se ukázali uchýlovat do vztahů, v nichž jsou citově mnohem více angažovaní než jejich partner a doufají v partnerský vztah nebo se domnívají, že už takový našli – jako v případě „Jednostranných vztahů“ a „Doufám, že z toho bude vztah“ – sexu.

4.7. Návrh na další zkoumání

V rozsahu bakalářské práce bylo složité celé téma životního stylu singles a jejich intimních a sexuálních vztahů pojmout. V dalším zkoumání, například diplomové práci, by mohlo být výhodné blíže prozkoumat struktury sexuálních a intimních vztahů. Proč singles vstupují právě do určitého typu vztahu, co od toho očekávají, požadují, dostávají, a co jim to naopak bere. Taky by mohlo být podnětné více se zaměřit na charaktery jednotlivých informátorů a účastníků výzkumu a propojit to s dílčími zjištěními týkající se jejich životního stylu, sexuálních vztahů, prožívání intimity apod.

Dále se v rozhovorech velmi nabízelo téma morality vztahů a genderových stereotypů, na které jsem se kvůli rozsahu práce zaměřila pouze povrchem. Domnívám se však, že by při důkladnějším zkoumání bylo možné odhalit spojitosti mezi těmito tématy a doplnit tak například Kaufmannova tvrzení o historickém původu stereotypů a

možná i potvrdit či vyvrátit jeho platnost i v dnešní postmoderní společnosti.

V neposlední řadě by mohlo být zajímavé blíže se zaměřit na vlivy online technologií, které se u některých mých informátorů ukázaly být významným prvkem v randění a navazování kontaktů/vztahů. Online technologiemi se zabýval Ben-Ze'ev, který se věnoval kybernetické lásce a vztahům vznikajícím a přetrvávajícím v online světě [Ben-Ze'ev 2004: 160-187]. Prozkoumání online světa vztahů a prožívání intimity v jejím světě by mohlo být pro práci obohacující.

Závěrečné shrnutí

Ve své práci jsem si formulovala 2 základní výzkumné otázky: A/ Jaké jsou motivace lidí pro život v singlu? a B/ Jak je uplatňována sexualita a intimita v životě single lidí?

V rámci zodpovězení první výzkumné otázky jsem zmapovala životní styl svých informátorů. Prokázal se kladený důraz především na budování kariéry a vlastního já – seberealizace. Ať už jsou singles dobrovolně, nebo ne, kariérní naplnění a sebenaplnění se projevilo jako důvod oddalování vstupu do partnerského vztahu nebo jako únik od samoty pramenící z absence partnerského vztahu. Motivacemi pro setrvání v singlovství může být zmíněná honba za kariérou, tak atribut svobody a volnosti, který tento životní styl přináší. Právě zvyk na svobodou v rozhodování a řízení vlastního života se stává důvodem, že se single jedinci stávají nepřizpůsobivými neochotní ke kompromisům, které jsou základem partnerských vztahů. Bez ohledu na dobrovolnost či nedobrovolnost setrvávání ve stavu single, všichni informátoři potvrdili, že chtějí se chtět v budoucnu podílet na vážném partnerském vztahu a rodinném životě. Svůj život věnují přátelům, rodině, randění a užíváním si řady nejrůznějších sexuálních vztahů, kterým se věnují v druhé části práce.

K zodpovězení druhé výzkumné otázky jsem si stanovila typologii vztahů, které singles navazují za účelem uplatnění své sexuality a intimity. Celkově jsem si vymezila 6 typů těchto vztahů: „Kamarád taky rád“, „Jednorázovky“, Vztah na dálku, Vztah s „EX“ a vztah se zadaným mužem/ zadanou ženou, „Jednostranný vztah“ a „Doufám, že z toho bude vztah“ – sex. Tyto vztahy se významně lišili mírou sdílené intimity i sexuality, svou délkou i stanovovanými pravidly. Kromě těchto vztahů se v rámci uplatňování sexuality ukázala hodnota masturbace a navštěvování profesionálních společnic. Intimitu si informátoři uplatňují především ve vztazích s rodinou a svými přáteli. Velmi diskutovaným tématem rozhovorů byli otázky morálních dilemat a genderových stereotypů spojených se sexualitou a některými typy sexuálních vztahů. Morální dilemata se prokázala především v prolínání více sexuálních vztahů a partnerů a narušení jejich exkluzivity. V dalším případě byla spojována přímo s genderovými stereotypy, které mravní dilema vytvářely – na pozadí genderových stereotypů ženy popisovaly strach z negativního označení společností za svojí sexuální rozvolněnost a otevřenost. Genderovým stereotypům se informátoři věnovali ve spojitosti s odlišným vnímáním sexuality ženami a muži – ženy při sexu více zohledňují citové hledisko nežli muži. Informátoři o těchto stereotypech mluvili, v rozhovorech se však přímo

nepotvrdili. Z výzkumu je však možné potvrdit, že ženská sexualita je na vzestupu a ženy se postupně vymaňují z nadvlády mužské sexuality a učí se brát sex stejně tak, jako muži.

Posledním dílčím cílem bylo najít spojitost mezi motivacemi singles lidí a sexuálními vztahy, které navazují. Je vidět přítomnost spojitosti mezi odkládáním partnerského vztahu na pozdější dobu a udržováním dlouhodobého sexuálního přátelství. Pro singles, kteří chtějí ještě setrvat v tomto životním stylu, se jeví navazování dlouhodobých sexuálních přátelství jako výhodnou alternativou vztahu, jelikož jim zajistí míru emočního sdílení i sexu a to bez ztráty své volnosti a svobody. Ti, kteří naopak doufají v brzké navázání partnerského vztahu, vstupují do vztahů, ve kterých je silná míra jejich emočního zainteresování, naneštěstí bez opětování druhou stranou – jako například v „Jednostranných vztazích“ a „Doufám, že z toho bude vztah“ – sexu.

Summary

In my dissertation I concentrated on two basic research questions:

- A) What are the motivations of people who choose a single lifestyle?
- B) How is sexuality and intimacy used in the lives of single people?

To answer my first research question I mapped out the lifestyles of my respondents. The main emphasis was on a career building and oneself – self-realisation. Whether they are single of their own volition or not, the career fulfilment and self-fulfilment were shown to be the reasons behind delays to entering into a partner-relationship, or as an escape from loneliness stemming from the absence of a partner-relationship. The motivation to remain single can either be the above mentioned career chase or the freedom that this lifestyle brings. This freedom to make decision about one's own life is the reason why single individuals become unaccommodating and unwilling to compromise, which are the basis for a shared life. Whether they are intentionally a single or not, all respondents confirmed that they would like to share their life with a partner and have a family life in the future. They devote their life to friends, family, dating and enjoying various sexual relationships, which I shall examine in the second part of my dissertation.

To answer my second research question, I set up here the types of relationships that singles form in order to satisfy their sexuality and intimacy. I concentrated on 6

different types of relationships: Friend also likes, One night stand, Long Distance relationship, Relationship with the Ex, Relationship with a married man/woman, One sided relationship and I hope it will become a relationship - type of sex. These relationships are markedly different in the amount of intimacy and sexuality, longevity and accepted rules. Apart from these relationships, the research pointed to the importance of masturbation and visiting 'professional companions' in search for sexual satisfaction. Intimacy is shared primarily with family and friends. Most topics of conversation discussed the moral dilemmas and gender stereotypes connected with sexuality and some types of sexual relationships. The moral dilemmas were most obvious when dealing with multiple sexual relationships and partners and so eroding their exclusivity. In another example, they were directly linked to the gender stereotypes which formulated the moral dilemmas – on the background of the gender stereotyping, the women described their concern of being negatively marked by society for their sexual freedom and openness. The respondents discussed the gender stereotyping and the different understanding of sexuality by men and women – women are more sensitive to feelings than men. The respondents discussed these stereotypes but during the talks did not confirm them. The research shows that female sexuality is rising and that women are slowly freeing themselves from the male sexual dominance and are learning to treat sex in the same way as men.

The last part aims to find connection between the motivation of singles and the sexual relationships that they form. There is an obvious connection between the desire to postpone shared life with a partner and to maintain a „long term sexual friendship“. For those singles who wish to continue with their single lifestyle, the forming of „long term sexual friendships“ is a convenient alternative as it ensures a measure of shared emotions as well as sex, while retaining one's freedom. Those, who hope to find a partner early, bring into the relationship a lot of their emotional baggage and their feelings will not be reciprocated in the cases of „One Sided Relationships“ or „Hope It Becomes a Relationship“ – sex.

Použitá literatura

BEN-ZE'EV, Aaron. *Love Online: Emotions on the Internet*. Reprint edition. Cambridge University Press, 2012, 302 s. ISBN 978-1107405974.

FABER, Michel. *Kvítek karmínový a bílý*. Praha: Argo, 2014, 918 s. ISBN 978-80-257-1326-6.

GIDDENS, Anthony. *Proměny intimity: sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Praha: Portál, 2012, 216 s. ISBN 978-80-262-0175-5.

HABARTOVÁ, Pavlína. Singles tvoří již pětinu domácností jednotlivců. *Statistika&My: Měsíčník českého statistického úřadu* [online]. 2014 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/05/singles-tvori-jiz-petinu-domacnosti-jednotlivcu/>

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, 440 s. ISBN 978-80-262-0982-9.

JAMIESON, Lynn. Intimacy as a Concept: Explaining Social Change in the Context of Globalisation or Another Form of Ethnocentrism?. *Sociological Research Online*. 2011, **16**(4). Dostupné také z: <http://www.socresonline.org.uk/16/4/15/15.pdf>

JAMIESON, Lynn. *Intimacy: personal relationships in modern societies*. Malden, MA: Polity Press, 1998, 224 s. ISBN 0-7456-1573-2.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 288 s. ISBN 978-80-7367-269-0.

JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Karolinum, 1993, 162 s. ISBN 80-7066-662-5.

KAUFMANN, Jean-Claude. *Love Online*. Polity, 2012, 200 s. ISBN 978-0745651842.

LINKOVÁ, Marcela. Singles: životní styl, nebo z nouze ctnost?. *Přítomnost*. 2002, (2), 45-47.

MARAR, Ziyad. *Intimacy: Understanding the Subtle Power of Human Connection*. Routledge, 2014, 240 s. ISBN 184465527X.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2006, 312 s. ISBN 80-86429-58-X.

POČTOVÁ, Jana. Generace Singles. *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. 2011 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/171028-generace-singles/prehled/>

RADIMSKÁ, Radka a Marcel TOMÁŠEK. „Singles – nový životní styl a jeho genderová specifika v České republice.“ *Gender, rovné příležitosti, výzkum* 4 (1–2), 2003, 10–12.

SHOSTAK, Arthur B. *Singlehood*. Pp. 355-367 in Sussman, M. B., S. K. Steinmetz. (eds.). *Handbook of Marriage and the Family*. New York: Plenum Press. 1987. ISBN 0-306-41967-X.

SILVERMAN, David. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar, 2005, 327 s. Pegas. ISBN 80-551-0904-4. Dostupné také z: <https://is.muni.cz/el/1423/jaro2014/GEN507/um/Silverman---Ako-robit-kvalitativny-vyskum---prakticka-prirucka.pdf>

STEIN, Peter J. *Single life: unmarried adults in social context*. New York: St. Martin's Press, c1981, 360 s. ISBN 0312725973.

TOMÁŠEK, Marcel. Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabituující jednotlivce v České republice. *Sociologický časopis*. 2006, **42**(1), 81-105.

TOMÁŠEK, Marcel. Singles v České republice – O aktuálně probíhajícím výzkumu. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003.

Institut sociologických studií Teze bakalářské práce

Předpokládaný název práce: Každodenní vyjednávání párové intimity u singles

Námět práce zahrnující formulaci a vstupní diskusi poznávacího problému:

Singles dnes tvoří relativně početnou skupinu a fenomén single je jak v psychologii, tak i v sociologii populárním tématem. V řadách českých publikací se tomuto fenoménu věnoval například Jandourek, který považuje singlovství za formu životního stylu. Celkově se definice singles značně liší a v průběhu času proměňuje, většina autorů, kteří se o proměnu rodiny, intimitu a jiné uspořádání blízkých vztahů zajímali (Bauman, Beck, Giddens, Gillies) se ovšem shoduje na tom, že single je dospělá osoba dobrovolně a dlouhodobě žijící mimo trvalé partnerství, a která žije specifickým životním stylem. Pro singles je například typické zaměření se na kariéru, seberealizaci, rozvoj svých koníčků, a především udržování řady sexuálních a intimních vztahů.

Intimita se stává interakcí, která je považována za důležitý atribut v osobních vztazích a může být mimo monogamní vztahy nalezena jako hodnotná zkušenost v přátelství a mnoha jiných vztazích. Giddens ve svém díle *The transformation od intimacy* uvádí, že intimita má vzrůstající důležitost jako hodnota, kterou lidé hodnotí a posuzují své vztahy.

Cílem této práce bude prozkoumat, jak probíhá každodenní vyjednávání párové/sdílené intimity (zahrnující kromě fyzického spojení také to duševní) u singles, tedy v prostředí, kde dlouhodobý vztah není standardem. Oproti klasickému pojetí párové intimity zde do hry vstupuje celá řada dalších vlivů. Vztah není např. zakládán s vidinou dlouho trávajícího soužití a neuplatňuje se v něm celá řada formálních institucionálních rámců, které v případě krize mohou přispívat k udržování vztahu (buť za cenu nějakých omezení). Vedle samozřejmých otázek, týkajících se sexuálního života, budu zkoumat i roli privilegovaných znalostí a důvěry mezi partnery.

V této práci si budu tázat po tom:

1. Jaké vztahy singles navazují?
2. Jaká je povaha interakcí v jejich vztazích?
3. Jak si lidé sjednávají své vztahy?
4. Jak dosahují sdílené intimity singles?
5. Jak se buduje sdílená intimita při časté výměně partnerů?
6. Čím si nahrazují partnerské vztahy, aby dosáhli sdílené intimity – přátelé, rodina, friends with benefits, sexual partners?

7. Jaká je podoba a intenzita sdílené intimity v těchto konkrétních vztazích?

Předpokládané metody zpracování:

Jako základní metoda bude použita kvalitativní analýza autobiografických vyprávění singles o jejich každodenním životě, sexuálních vztazích a intimitě. V této fázi projektu zatím předpokládám, že uskutečním rozhovory s muži i ženami nad dvacet pět let, kteří sebe sami definují jako singles.

Předběžná struktura práce:

Stěžejní částí práce bude především design a provedení výzkumu – tedy sběru dat a jejich interpretace. Úvodní část bude věnována vytvoření vhodného teoretického pozadí pro téma práce, konceptualizaci pojmů souvisejících s fenoménem singles a s párovou intimitou. V poslední části práce bude provedena syntéza a interpretace dílčích zjištění a zasazena do současného společenského kontextu.

Orientační seznam literatury:

GIDDENS, Anthony. *Proměna intimity: sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0175-5.

ILLOUZ, Eva. *Cold intimacies: the making of emotional capitalism*. Cambridge: Polity, 2007. ISBN 978-0-7456-3904-8.

JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2009.

JAMIESON, Lynn. *Intimacy: personal relationships in modern societies*. Malden, MA: Polity Press, 1998. ISBN 0745615740.

KATRŇÁK, Tomáš. *Na prahu dospělosti: partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. Praha: Dokořán, 2011. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-7363-352-3.

KAUFMANN, Jean-Claude. *Love online*. English ed. Cambridge: Polity, 2012. ISBN 978-074-5651-842.

LINKOVÁ, Marcela. *Singles: životní styl, nebo z nouze ctnost? In: Přítomnost no. 2*, Praha: Martin Jan Stránský, 2002.

TOMÁŠEK, Marcel. *Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabituující jednotlivce v České republice. Sociologický časopis*. 2006, **42**(1), 81-105.

TOMÁŠEK, Marcel. *Singles v České republice – O aktuálně probíhajícím výzkumu. Gender, rovné příležitosti, výzkum*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003.

SIMPSON, Roona. *The Intimate Relationship of Contemporary Spinster. Sociological Research Online*, 11(3). Dostupné z: www.socresonline.org.uk/11/3/simpson.html

STEIN, Peter J. *Single life: unmarried adults in social context*. New York: St. Martin's Press, c1981. ISBN 978-0312725976.

Přílohy

Příloha č. 1: Typologie podle Steina a Shostaka (tabulka)

Typologie podle Steina / Shostaka	Zařazení komunikačních partnerů
Dobrovolně dočasní / Rozpolcení	Ester, Martin, Viktor, Tereza
Dobrovolně stabilní / Odhodlaní	Nikdo, +/- Martin
Nedobrovolně dočasní/ Toužící	Karin, Alena, František, Karel
Nedobrovolně stabilní/ Politovánihodní	Nikdo, +/- Martin

Příloha č. 2: Vzor informovaného souhlasu (text)

INFORMOVANÝ SOUHLAS PRO ÚČASTNÍKA VÝZKUMU

Děkuji, že jste se rozhodl/a zapojit do výzkumu, který je podkladem pro mou bakalářskou práci zaměřenou na životní styl singles a jejich sexuální a intimní vztahy. Jmenuji se Kristýna Háčková a jsem studentkou Sociologie a sociální antropologie na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy.

Pro účely této práce bude nutné rozhovor nahrávat na diktafon, rozhovor bude následně doslovně přepsán. Při přepisu rozhovoru budou odstraněny všechny údaje, které by mohly vést k identifikaci Vaší osoby. Vaše odpovědi budou sloužit pouze pro účely této bakalářské práce.

Vaše spolupráce a účast ve výzkumu je dobrovolná, na otázku můžete odmítnout odpovědět a rozhovor můžete kdykoliv ukončit. Dále máte autorizační právo na pozměnění všech svých výpovědí i po dokončení rozhovoru.

Tímto souhlasem se výzkumník zavazuje k mlčenlivosti o všech osobních údajích dotazovaného a zajištění anonymity, bude-li si to přát.

Svým podpisem souhlasíte s účastí na tomto výzkumu a se všemi výše uvedeným podmínkami.

Datum:

Jméno:

Podpis: